สรณ์

แม่จวง ฤกษะสุต (ไชยวงศ์)

๑๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๙

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่จวง ฤกษะสุต (ไชยวงศ์)

ณ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส

๑๑ เมษายน ๒๕๒๔

คุณแม่จวง ฤกษะสุต (ไชยวงศ์)

ชาตะ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐

มรณะ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

สิริรวมอายุได้ ๗๓ ปี

นรชาติที่วางวาย

มลายสิ้นทั้งอินทรีย์

สถิตทั่วแต่ชั่วดี

ประดับไว้ในโลกา

ตั้งบำเพ็ญกุศล

แม่เป็นครูผู้ให้ทั้งความรัก
และให้หลักกฎกรรมกินความหมาย
เป็นศูนย์รวมรูปแบบที่แยบคาย
มีน้ำใจเมตตาเอื้ออารี

เจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ร่วมเป็นเจ้าภาพงานศพคุณแม่จวง

ฯพณฯ สุธรรม ภัทราคม และคุณหญิง ร่วมเป็นเจ้าภาพในการสวดพระอภิธรรมศพ

คุณหญิง วัลลีย์ พงษ์พานิช และ คุณจันทร์สมร วัฒนเวคิน ร่วมฟังสวดพระอภิธรรมศพ

คุณหญิงวิจิตรา พันธุ์คงชื่น และท่านผู้มีเกียรติ ร่วมฟังสวดพระอภิธรรม

คุณหญิงสุปรียา ประวิตร ฯ และท่านผู้มีเกียรติที่มาร่วมในงาน

บุตร ธิดา เขย สะใภ้ หลาน ๆ

น้อง ๆ และเครือญาติมาร่วมไว้อาลัย

หลาน ย่า – ยาย

ลูก – หลาน ถ่ายภาพร่วมกัน

เจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี รับสังฆทานในงานศพคุณแม่ครบ ๗ วัน

หลวงจีน ทำพิธีทางฝ่ายมหายาน

ในวันทำบุญครบ ๗ วัน ณ วัดจักรวรรดิราชาวาส

พล.ต.ต. มโน สมิตพินทุ, พล.ต.ต. สถาพร วิมุกตานนท์ และท่านผู้มีเกียรติ
ร่วมในพิธีบรรจุศพของคุณแม่ เมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๓

ในวันที่คุณแม่ รับเสด็จ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ที่จวนผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว

ขณะกำลังตรวจน้ำ ทำบุญวันเกิดที่วัดจักรวรรดิราชาวาส

คุณแม่ในวันบวชบุตรชาย

คุณแม่ ไปร่วมทอดกฐินที่วัดศรีบุญเรือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ในงานบรรพชาหลานชาย ที่วัดจักรวรรดิฯ

ในวันครบรอบวันเกิด ปีที่ ๗๒

กรม ใช้ราช ๖

ขอให้นามสกุลของ รองอำมาตย์ไท หลวงศุภอรรถวินิจ (เชียก) นายอำเภอหมากแข้ง มณฑลอุดร ตามที่ขอมานั้น ว่า "<u>ฤกษะสุต</u>" (เขียนเปนอักษรโรมัน ว่า "<u>Rikshasutā</u>") อันเปนมงคลนาม

ขอให้สกุล ฤกษะสุต มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงอยู่ในกรุงสยามชั่วกัลปาวสาน, ฯะ

พระที่นั่งภาณุมาศจำรูญ

วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๐

ประวัติย่อ

คุณแม่จวง ฤกษะสุต เป็นบุตรคนที่ ๓ ของอำมาตย์ตรี พระศุภอรรถวินิจ (เจียก ฤกษะสุต) กับนางเก็บ (มงคลรัฐ นามสกุลเดิม) ฤกษะสุต ได้รับพระราชทานสมัยล้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ ๕ เพราะคุณตาชื่อ นายฤกษ์ จึงได้รับพระราชทานนามสกุล ฤกษะสุต

เกิดเมื่อวันอังคารที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐ ที่อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เมื่อครั้งบิดาดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ต่อมาได้ติดตามบิดาซึ่งได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งนายอำเภออีกหลายอำเภอในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งในบั้นปลายของชีวิตบิดาได้ตั้งหลักฐานอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี จึงถือได้ว่าคุณแม่เป็นชาวจังหวัดอุดรธานี เพราะได้เติบโตและใช้ชีวิตส่วนมากอยู่ที่อุดรธานี มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๑๒ คน

๑. นายจิตร ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)	แต่งงานกับ	นางประยงค์ ปราบภัย
๒. นางสุดใจ ฤกษะสุต		,,	นายจำรัส ศุขประเสริฐ
๓. นางจวง ฤกษะสุต		,,	นายดาบอิน ไชยวงศ์
๔. นางเจือ ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)	แต่งงานกับ	นายเงิน เกื้อหนุน
๕. นายจารณ์ ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)	,,	นางทองมา หิริโกกุล
๖. นายจินต์ ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)	,,	นางบัวทอง แก้ววิเชียร
๗. นางจง ฤกษะสุต		,,	นายอำนวย มั่นมงคล
๘. นายจันโททัย ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)	,,	นางระเวง เตจนจิต
๙. นางจารกมล ฤกษะสุต	(ถึงแก่กรรม)		
๑๐. นางเจียรนัย ฤกษะสุต		,,	นายสล้าง หงสกุล
๑๑. นางจุฑา ฤกษะสุต		,,	นายสะอาด ตั้งตระกูล
๑๒. นายสมเจตน์ ฤกษะสุต		,,	นางมณีศรี

คุณแม่ได้สมรสกับคุณพ่อ นายดาบอิน ไชยวงศ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มีบุตร–ธิดา ๒ คน คือ

๑. นายอุดม ไชยวงศ์ สมรสกับ นางธิดา (ถ้ำสุวรรณ) ไชยวงศ์

๒. นางอัมพร (ไชยวงศ์) กุลนิติ สมรสกับ พ.ต.อ. ปราโมทย์ กุลนิติ

คุณพ่อได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งลูกทั้งสองยังเป็นเด็กอายุ ๘–๖ ขวบเท่านั้น คุณแม่จึงต้องต่อสู้ดิ้นรนทำงานเลี้ยงลูกเพียงตัวคนเดียวด้วยความขยันอดทนไม่ท้อถอยต่อความยากลำบากต่าง ๆ โดยไม่ยอมสมรสใหม่ ทั้ง ๆ ที่ขณะนั้นคุณแม่มีอายุเพียง ๓๒ ปีเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะคุณแม่เกรงว่าลูก ๆ จะลำบาก คุณแม่ยอมลำบากทำงานหนักเลี้ยงลูกจนเติบโตเป็นเวลานับสิบ ๆ ปี

เมื่อลูก ๆ เติบโตมีงานการแล้วก็ได้ขอให้คุณแม่หยุดทำงาน เพื่อจะได้พักผ่อนเสียทีเพราะทุกข์ยากลำบากมานานแล้ว ซึ่งระยะหลังนี้คุณแม่ก็มีความสุขอยู่กับลูก และ หลาน ด้วยดีแต่คุณแม่ก็ไม่ค่อยยอมอยู่นิ่งเฉย มักจะต้องหางานเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำอยู่เสมอแม้ลูก ๆ จะห้ามก็ไม่ยอมอ้างว่าเคยทำงานมาก่อนอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ คุณแม่ชอบการทำบุญทำทาน ขณะที่ยังแข็งแรงจะเดินทางไปร่วมการกุศลในที่ไกล ๆ ทุกปี ถ้าคุณแม่พอจะมีเงินเหลือใช้บ้างก็จะบริจาคช่วยการกุศลต่าง ๆ เช่น สภากาชาดไทย เป็นต้น คุณแม่บริจาคหลายครั้งหลายหน จนได้รับพระราชเสาวนีย์โปรดเกล้าจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสภากาชาดไทย

ระยะหลังนี้เมื่อคุณแม่มีอายุมากขึ้นมีสุขภาพไม่สมบูรณ์นัก ป่วยกระเสาะกระแสะมาเรื่อย ๆ จนประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๑ คุณแม่ก็เดินไม่ค่อยได้ ต้องช่วยพยุง และต้องช่วยป้อนอาหาร คุณแม่ต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อรักษาตัวหลายครั้งแต่อาการก็ไม่ดีขึ้น จนกระทั่งต้องนอนอยู่บนเตียงตลอดเวลาเพราะลุกนั่งเองไม่ได้ ต้องช่วยพยุงให้นั่งซึ่งก็นั่งได้ชั่วระยะรับประทานอาหารเท่านั้นก็ต้องนอนอีก

จนถึงเมื่อคืนวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ คุณแม่ก็ถึงแก่กรรมด้วยความสงบด้วยโรคชราเมื่อเวลาประมาณ ๐๒.๐๐ นาฬิกา รวมอายุได้ ๗๓ ปี ๖ เดือน ๗ วัน.

สุปินูปมากถา

สุปิเนน ยถาปิ สงฺคตํ
ปฏิพุทฺโธ ปุริโส น ปสฺสติ
เอวมฺปิ ปิยายิตํ ชนํ
เปตํ กาเลกตํ น ปสฺสติ

คนผู้ตื่นขึ้นแล้ว ย่อมไม่เห็นอารมณ์อันประจวบด้วยความฝันฉันใด
ชนผู้ยังมีชีวิตอยู่ ย่อมไม่เห็นคนผู้ที่ตนรักซึ่งล่วงลับไปแล้วฉันนั้น.

ในพระพุทธภาษิตนี้ พระพุทธองค์ทรงนำเอาความฝันมาอุปมาเปรียบเทียบกับชีวิตจริงของคนเรา คนเราเกิดมา โดยปกติธรรมดาสามัญทั่วไปย่อมจะมีคนซึ่งเป็นที่รัก เช่นมารดาบิดา สามีภรรยา บุตรธิดา มิตรสหายเป็นต้น แต่เมื่อคนซึ่งเป็นที่รักเหล่านั้นมาทำกาลกิริยาล่วงลับไปเสียแล้ว เราผู้ยังมีชีวิตอยู่ก็ย่อมจะไม่ได้พบปะคนซึ่งเป็นที่รักเหล่านั้นในสภาพเดิมอีกต่อไป จะยังเหลืออยู่ก็แต่เพียงชื่อหรือซาก รูปถ่าย รูปปั้น รูปหล่อ เป็นต้น หากได้ทำไว้

เช่นเดียวกันกับความฝัน

ความฝันนั้น ฝันดีก็มี ฝันไม่ดีก็มี ฝันดีเช่นฝันว่าได้เงินได้ทอง ได้พบชายหญิงรูปร่างสวยงาม น่ารัก ได้ชื่นชมกับหญิงชายซึ่งน่ารักนั้น หรือบางทีฝันว่าได้ยศได้ตำแหน่งดังนี้เป็นต้น ฝันร้ายเช่นฝันว่าถูกสัตว์ร้ายไล่จะขบกัด ฝันว่าโจรจะแทงจะฟันเป็นต้น แต่เมื่อตื่นขึ้นแล้วอารมณ์ หรือเรื่องทั้งที่ดีทั้งที่ไม่ดี ก็หายไปเช่นเดียวกัน ไม่เป็นความจริง เป็นเพียงความฝัน

อุปมานี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น

อีกนัยหนึ่ง นักปราชญ์กล่าวว่าชีวิตของคนเราตั้งแต่เกิดจนตาย ก็เปรียบเหมือนความฝัน เรายังมีชีวิตอยู่ก็เปรียบเหมือนเรากำลังฝันอยู่ เมื่อเราตายก็เปรียบเหมือนเราตื่น เราตื่นขึ้นก็เลิกฝันฉันใด เราตายเราก็เลิกฝันฉันนั้นเหมือนกัน

ชีวิตของเรา เกิดมาก็ย่อมจะผ่านพบกับโชคเคราะห์เจ็บป่วย ประสบโลกธรรมฝ่ายดี คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือฝ่ายไม่ดีคือความเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์

การได้เงินเดือนเงินดาว ประกอบอาชีพได้ผลดี ค้าขายมีกำไรเป็นต้น เรียกว่า ลาภ

ได้ยศบรรดาศักดิ์หรือตำแหน่ง สงเคราะห์เข้าใน ยศ

ได้รับผลสำเร็จ มีคนชมเชย เจ้านายยกย่องเป็นต้น จัดเป็น สรรเสริญ

เมื่อประสบทั้งสามสิ่งนั้น ดีใจ ชื่นใจ ชื่อว่า สุข คือมีสุข

ตรงกันข้ามเรียกว่า เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ พึงเทียบเคียงโดยนัยตรงข้ามกับฝ่ายดี

เรื่องชีวิตดังกล่าวมานี้ก็ดี ชีวิตตั้งแต่เกิดมา เช่น เป็นเด็ก ได้เข้าโรงเรียน สอบได้ สอบตก โตขึ้นได้เป็นทหาร เป็นตำรวจ ฯลฯ ได้บวช ได้แต่งงาน มีสามีภรรยา มีบุตร เป็นต้นก็ดี ทั้งหมด ทั้งที่นับว่าดีและที่นับว่าไม่ดีทั้งหลายแหล่ ก็เท่ากับความฝันทั้งสิ้น

เพราะเหตุว่า ก็เพราะว่าสิ่งที่เราผ่านมาทั้งหมดในชีวิตนั้น ภายหลังเมื่อตายไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรเป็นของตน มียศบรรดาศักดิ์หรือตำแหน่งสูงเท่าสูง มีทรัพย์รวยเท่ารวย เมื่อตายไปแล้วก็เปล่า หายวับ ไม่มีอะไรเป็นความจริง ล้วนแต่เป็นความฝันทั้งสิ้น

ดังนั้น เมื่อคิดให้ดีแล้ว การที่หมกมุ่นสยบซบเซา เมามัวกับความฝัน จนต้องทำชั่ว ทำบาปทำกรรม แลกกับความฝันหรือสิ่งฝัน ๆ เช่นนั้น จะสมควรหรือ ขอให้เราตรองดูให้ดีแล้วพยายามฝันดี และสร้างความดีเพื่อฝันดี จะมิดีกว่าหรือ ฯ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี

(สมเด็จพระธีรญาณมุนี)

วัดจักรวรรดิราชาวาส

๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔

บทความธรรมะ

เรื่อง ทำอย่างไรเราจึงจะพ้นภัย

ของ

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดราชผาติการาม

แสดง วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐

ทีวี ช่อง ๕

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

รายการที่จะแสดงต่อไปนี้ เรียกว่ารายการทางสงบ รายการทางสงบก็คือรายการเรื่องธรรมะ เพราะถ้ารายการเรื่องอื่นนอกไปจากธรรมะ ก็ต้องเป็นรายการเรื่องโลก ๆ รายการเรื่องโลกก็คือเรื่องยุ่ง ที่พูดอย่างนี้ท่านผู้ฟังผู้ชมอย่าเข้าใจว่า ผู้พูดหาเรื่องร้าย ๆ ให้แก่โลก ที่พูดนี้พูดตามหลักฐาน เพราะศัพท์ว่าโลกมีคำไขว่า ลุชฺชตีติ โลโก ที่เรียกว่าโลก เพราะว่าวุ่น ๆ วาย ๆ เพราะมีเปลี่ยนแปลงเสื่อมสลายไม่คงที่ ที่ว่าอย่างนี้อ้างคำที่ท่านผู้หนึ่งกราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า

อนฺโตชฏา พหิ ชฏา ชฏาย ชฏิตาปชา
ตํตํโคตม ปุจฺฉามิ โก อิมํ วิชฏเย ชฏํ

แปลว่า ประชาชนพลโลกยุ่งทั้งภายในยุ่งทั้งภายนอก อันเครื่องยุ่งเกี่ยวพันแล้ว ข้าแต่พระโคดม ข้าพระองค์ขอถามข้อนั้น ใครหนอจะพึงแก้ความยุ่งนี้ได้ดังนี้ ท่านเจ้าคุณพระ-ศาสนโศภน (จตฺตสลฺลเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม ท่านก็ได้แต่งเป็นคำกลอนกล่าวถึงความยุ่งไว้ว่า "ปล่อยให้ยุ่งแล้วมันแย่แก้มันยาก ยิ่งยุ่งมากก็ยิ่งแย่แก้ไม่ไหว อย่าให้ยุ่งนุงนังจะหนักใจ รีบแก้ไขอย่าให้ยุ่งนุงนักเอย" ด้วยเรื่องที่ว่าอยู่ในโลกก็ต้องยุ่งอย่างนี้ จึงได้มีพระ-พุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นในโลก เมื่อตรัสรู้แล้วจึงทรงแนะนำพร่ำสอนทางสงบ คนเราจึงอยู่ได้ด้วย ๒ วิธี คือวิธียุ่งและวิธีสงบ วิธียุ่งก็คืออยู่ในโลกอย่างที่อยู่ ๆ นี่แหละ เมื่อยุ่ง ๆ จนเบื่อก็เดิน

เข้าหาทางสงบ คือเข้าหาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ต่อไปนี้จักได้กล่าวธรรมะซึ่งเป็นหนทางแห่งความสงบเป็นลำดับไป จะพูดในหัวข้อว่า "ทำอย่างไรเราจึงจะพ้นภัย"

คำว่า ภัย แปลว่าสิ่งที่น่ากลัว มี ๒ อย่าง คือภัยนอกกับภัยใน ภัยนอกได้แก่ภัยข้างนอก เช่นภัยอันเกิดจากแผ่นดินไหว น้ำท่วมพายุพัด อันเป็นภัยธรรมชาติ นอกจากนั้นก็มีภัยเบ็ดเตล็ด เช่น โจรภัย อัคคีภัย ทุพภิกขภัยเป็นต้น เมื่อพูดถึงภัยอย่างนี้ก็อยากจะพูดถึงภัยอีกอย่างหนึ่ง คือภัยของบ้านเมืองประเทศชาติ ถ้าท่านผู้ชมผู้ฟังจะนึกตำหนิอยู่ในใจว่า ทำไมจึงพูดอย่างนี้ ภัยของบ้านเมืองประเทศชาติไม่เห็นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแต่ประการใดเลย ทำไมจะไม่เกี่ยว เกี่ยวอย่างมากทีเดียว เพราะชาติเป็นฐานรองรับพระพุทธศาสนา ชาติไร้อิสระเสรี ศาสนาก็ตั้งอยู่ไม่ได้ เหมือนต้นไม้ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ตลิ่งพังต้นไม้ก็ล้ม ถ้าจะพูดด้วยอุปมาอุปไมย ชาติเหมือนพื้นแผ่นดิน ศาสนาเหมือนต้นไม้หรือสิ่งก่อสร้างตึกร้านบ้านเรือน ไม่มีพื้นดินต้นไม้และตึกร้านบ้านเรือนจะมีได้อย่างไร ผู้พูดนี้หรือท่านผู้ฟังผู้ชม ก็เป็นคนหนึ่งส่วนหนึ่งในชาติ ถ้าชาติเป็นอะไรไป เราจะอยู่ได้อย่างไร เหตุจูงใจที่ให้พูดอย่างนี้ก็ด้วยได้ทราบข่าวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์ ได้เสด็จไปยังสถานที่ต่าง ๆ มิได้ว่างเว้น แต่ละวัน ทรงตรากตรำลำบาก ทรงเหน็ดเหนื่อยยากทั้งพระวรกายและหฤทัย ผู้พูดมาครุ่นคิดเอาเองว่า บรรดาประเทศที่มีการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในปัจจุบันนี้ ไม่มีพระมหากษัตริย์ในประเทศใดเลย ที่จะทรงเหน็ดเหนื่อยตรากตรำลำบากเหมือนพระประมุขของเราเลย ท่านผู้ชมผู้ฟังคงจะมีความเห็นทำนองเดียวกันกับผู้พูด ถ้าจะพูดอย่างสามัญชนก็ต้องพูดว่า ท่านต้องเหนื่อยยากลำบากทั้งครอบครัว ที่ทรงยอมเสียสละความสุขอย่างนี้ก็เพื่อให้ประเทศชาติพ้นภัย ให้อาณาประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขไกลทุกข์เดือดร้อน อันที่จริงองค์พระมหากษัตราธิราช ทรงสถิตอยู่ในที่สูงสุด เรา ๆ ไม่ควรอาจเอื้อมออกพระปรมาภิไธยของพระองค์ท่าน ในกรณีเช่นนี้ทุกโอกาส แต่ก็อดไม่ได้ พอได้ทราบข่าวทีไร ข่าวนั้นกระทบหัวใจเร้าใจให้พูดทุกครั้ง พูดด้วยหวังดี พูดเพื่อให้ท่านทั้งหลายได้ทราบว่า ผู้พูดร้อนใจแทนและสงสารพระองค์ท่าน และก็เข้าใจว่าท่านผู้ชมผู้ฟังก็คงมีความรู้สึกตรงกับผู้พูดนี้โดยมาก

มาถึงตอนนี้ เราทั้งหลายก็เป็นส่วนหนึ่งของชาติ จะปัดเสียว่าธุระไม่ใช่ เป็นหน้าที่ของพระองค์ท่าน คิดอย่างนี้ไม่สมควรเลย คนไปในเรือลำเดียวกันมีหน้าที่จะต้องพายต้องแจวต้องคัดต้องวาดด้วยกัน แต่ปล่อยให้พายให้แจวอยู่เพียงสองคนสามคน เรือจะไปถึงที่ประสงค์ได้อย่างไร ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ถ้าเช่นนั้นเราจะช่วยกันอย่างไร ผู้พูดนี้เลื่อมใสในพระราชนิพนธ์คำโคลงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ที่ว่า—

รักราช จงจิตน้อม ภักดี ท่านนา
รักชาติกอปรกรณีย์ แน่วไว้
รักศาสน์กอปรบุญตรี สุจริต ถ้วนเทอญ
รักศักดิ์จงจิตให้ โลกซ้องสรรเสริญ

พระราชนิพนธ์นี้จะถูกตรงตามที่ทรงไว้หรือไม่ ไม่แน่ใจ เพราะได้อ่านจำ ๆ มานานแล้ว จะหาหนังสืออ่านใหม่เพื่อทบทวนให้แน่ใจ ก็ไม่มีเวลาที่จะค้นดู แต่เชื่อว่าจะผิดก็เพียงตัวหนังสือ ส่วนข้อความเชื่อว่าถูกต้องตามพระราชนิพนธ์ ประกอบกับพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านอีกบทหนึ่งว่า

ชาติใดไร้รักสมัครสมาน
จะทำการสิ่งใดก็ไร้ผล
แม้ชาติย่อยยับอับจน
บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร

นำพระราชนิพนธ์ ๒ เรื่องนี้มารวมกันแล้ว ได้ใจความเป็นธรรมะ บอกตรง ๆ ว่าประเทศชาติคือพวกเราที่อยู่ในชาติ จะพ้นภัยภายนอกได้ด้วยธรรมะ ๒ ประการ คือ ความรักและความสามัคคี ในพระราชนิพนธ์คำโคลง ย่อใจความว่า รักพระมหากษัตริย์ก็ให้มีความจงรักภักดี ซื่อตรง มองในแง่ดี อย่ามุ่งร้าย เป็นเหมือนถวายชัยอวยพรพระองค์ท่านอยู่เสมอ รักชาติก็ให้ตั้งหน้าทำหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ใครมีหน้าที่อย่างไรก็ทำไปอย่างนั้นด้วยความบากบั่นพากเพียร รักพระพุทธศาสนาก็ให้ประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ เว้นคำพูดคิดที่เป็นทางชั่ว รักศักดิ์ศรีก็ให้ตั้งใจอย่างมั่นคงว่าเกิดมาทั้งทีแม้จะต้องตายก็ให้ไว้ลายมีชื่อเสียงเลื่องลือในทางดี ความรักนี้สำคัญมากในทางธรรมก็คือเมตตานั่นเอง ในสาราณียธรรมสูตรพระพุทธเจ้าตรัสว่า ให้ทำพูดคิดด้วยจิตมีเมตตา คือมีความรัก กล่าวเฉพาะยิ่งการพูดยิ่งต้องมีระวังเป็น

พิเศษ เพราะปากคนยาวกว่าปากกา พูดเว้นความรักแม้เพียงสองสามคำ อาจจะเป็นเหตุก่อความวุ่นวายทั่วบ้านทั่วเมืองก็ได้ เหมือนไฟอันเกิดจากก้านไม้ขีดก้านเดียว อาจจะไหม้ตึกร้านบ้านเรือนก่อความเสียหายเป็นร้อย ๆ ล้านก็ได้ การเขียนก็เหมือนกัน เช่นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง พาดหัวข่าวว่า "ด่วน ขึ้นราคาน้ำมันทุกชนิด" ผู้เขียนจะมีเจตนาอย่างไรก็ตาม แต่ในทางธรรมแล้วเรียกว่าทำด้วยปราศจากความรัก ไม่รักความสงบ ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ คนอ่านเห็นเข้าก็ตกใจโวยวาย พ่อค้าพาณิชผู้มีจิตที่ไม่ประกอบด้วยความรัก อาจจะอ้างนำไปขึ้นราคาสินค้าก็ได้ แล้วใครเดือดร้อน ประชาชนเดือดร้อน ประเทศชาติเดือดร้อน กระทบกระเทือนไปทั่ว นี้แหละพูดด้วยเจตนาที่ไม่มีเมตตา อีกฉบับหนึ่งพาดหัวว่า ขึ้นราคาน้ำมันเริ่มวันนี้แล้ว อย่างนี้คนอ่านไม่สะเทือนใจ เพราะของขึ้นราคาของลงราคาเป็นธรรมดาของการค้าขาย นี้แสดงว่าทำด้วยความระมัดระวัง มีเมตตาเจืออยู่ด้วย ที่พูดมานี้เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าคำพูดหรือการเขียน ก่อนแต่จะอ้าปากพูด ต้องนึกถึงเมตตา นึกถึงความรักก่อนเสมอไป ถ้าเราพูดเราเขียนเราทำมีเมตตามีความรักเจืออยู่ในทุกกรณีแล้ว ก็ไม่มีสิ่งที่ผิดแปลกเกิดขึ้น เมื่อไม่มีสิ่งแปลกเกิดขึ้น ภัยก็สอดแทรกเข้ามาไม่ได้ บ้านเมืองก็อยู่เย็นเป็นสุข

คราวนี้จะว่าเรื่องสามัคคี ความสามัคคีก็เป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะทำให้ตัวเราทุกคนตลอดถึงประเทศชาติปลอดภัย ถ้าเราทั้งหลายสมัครสมานสามัคคีกันดีแล้ว ใครจะมาทำอย่างไรก็ไม่ได้ เราอยู่พร้อมกันในบ้านทุกคนผู้ร้ายก็ไม่กล้าขึ้นบ้าน ไม่ต้องดูอื่นไกล เพียงแต่ที่สังขารร่างกายของเราเอง ถ้าธาตุทั้ง ๔ ยังสามัคคีกันโรคภัยจะเกิดขึ้นไม่ได้ ที่คนเป็นโรคนั้น เพราะไม่ระวัง ไม่ทำให้ธาตุทั้ง ๔ สามัคคีกัน บางทีปล่อยให้ธาตุดินบกพร่อง ธาตุน้ำบกพร่อง ธาตุไฟบกพร่อง ในธาตุทั้ง ๔ แม้เพียงธาตุเดียวแตกสามัคคี ร่างกายก็มีภัยอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ ในส่วนประเทศชาติก็เช่นเดียวกัน เราสามัคคีปรองดองกัน ตั้งหน้าทำงานเพื่อประเทศชาติด้วยกัน ไม่ถือเราถือเขาถือดีเข้าหากัน ก็ไม่มีใครจะสามารถมาทำลายเราได้ ไม่มีกำลังอะไรที่จะต้านทานภัยอันตรายเท่ากำลังสามัคคี ด้ายเส้นเล็ก ๆ ดึงค่อย ๆ ก็ขาด เมื่อนำมารวมควั่นเป็นเชือกเส้นโตช้างก็ดึงไม่ขาด มดแดงตัวเล็ก ๆ ที่อยู่บนต้นมะม่วงมันรุมกันกัดเด็กที่ขึ้นเก็บผลมะม่วง ตกจากต้นมะม่วงเท่าไรต่อเท่าไร ในนิทานชาดกกล่าวด้วยนกกระจาบติดข่ายของนายพราน มันพร้อมใจกันบินทูนข่ายขึ้นในอากาศ สลัดข่ายทิ้งจนพ้นอันตราย ครั้นภายหลังนกกระจาบฝูงนี้แหละเกิดแก่งแย่งแข่งดีกันขึ้น ตัวนั้นก็ว่าเพราะเรา ตัวนี้ก็ว่าเพราะ

กำลังของเรา เถียงกันไปเถียงกันมาจนแตกคอกัน คราวหลังติดข่ายอีก ด้วยอำนาจของถือดีเข้าหากัน ไม่สามารถจะบินขึ้นเอาข่ายออกได้ ถูกนายพรานจับไปทอดกรอบหมดทั้งฝูง ท่านผู้ชมผู้ฟังคงได้ยินได้ฟังเรื่องแคว้นวัชชี เป็นแคว้นเล็ก ๆ แต่ต่อต้านข้าศึกศัตรูได้ด้วยกำลังสามัคคีของประชาชนพลเมือง ครั้นเมื่อถูกวัสสการพราหมณ์ เข้ามาเป็นไส้ศึกบ่อนทำลายสามัคคี จึงเสียทีแก่ข้าศึกได้อย่างง่ายดาย เราทั้งหลายต้องการจะปลอดภัยภายนอก จึงต้องอยู่ด้วยความรักคือเมตตา และสามัคคี เพราะมีคำบาลีสรรเสริญว่า โลโก ปตฺถมฺภิกา เมตฺตา เมตตาค้ำจุนโลก สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ เป็นเหตุให้เกิดสุข

คราวนี้จะว่าถึงภัยภายใน เมื่อเราอยู่เย็นเป็นสุขเพราะปลอดพ้นจากภัยภายนอกแล้ว บ้านเมืองก็อยู่เย็นเป็นสุข คือสุขกาย อันเป็นสุขหยาบ ๆ และเป็นสุขภายนอก เพื่อให้มีสุขเฉพาะตัว ๆ คือสุขใจ ก็ต้องกำจัดภัยภายใน ภัยภายในก็คือกิเลส ก็ต้องใช้ความรักความสามัคคีนั่นแหละต่อต้านภัย ดังคำกลอนว่า "จงรักตัวกลัวกรรมอย่าทำชั่ว จะหมองมัวหม่นไหม้ไปเมืองผี จงเลือกทำแต่กรรมที่ดี ๆ จะได้มีความสุขพ้นทุกข์ภัย" กิเลสนี้ย่อมก่อให้เกิดทุกข์ใจไม่สบายใจ กลุ้มใจ ถ้าเราจะสมมติเรียกตัวของเราแต่ละคนว่ากายนคร จิตก็คือพระเจ้าแผ่นดิน สมมติเรียกว่าท้าวจิตราช กิเลสทั้งหลายเปรียบเหมือนข้าศึกศัตรู ข้าศึกศัตรูก็เข้าไปประทุษร้ายได้ ทางประตูนครทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าศัตรูเข้าทางประตูทั้ง ๖ นี้ไม่ได้ ท้าวจิตราชก็ปลอดภัย วิธีป้องกันกิเลสก็คือ คอยระวังที่ประตูทั้ง ๖ ประตูให้ดูด้วยมีสติ ฟังด้วยมีสติ ดมกลิ่นด้วยมีสติ ลิ้มรสด้วยมีสติ ถูกต้องด้วยมีสติ คิดนึกด้วยมีสติ ถ้าเป็นเรื่องชั่วปิดประตูเสีย ถ้าเป็นเรื่องดีจึงเปิดประตูรับ ศัตรูคือกิเลสนั้นมีมาก แต่ที่สำคัญ ๆ ก็มีเพียง ๓ ชื่อ คือ โลภ โกรธ หลง สมมติเป็นกองทัพ โลภเป็นทัพหน้า โกรธเป็นทัพหลวง หลงเป็นทัพหลัง สำคัญอยู่ที่หัวหน้า ๓ ชื่อนี้เอง ให้ระวังไว้เพียง ๓ ชื่อนี้เท่านั้น ถ้าโลภ โกรธ หลง ขอเข้าทางประตูก็อย่ารับ ไม่โลภ เผื่อแผ่ ไม่โกรธ รักสงสาร ไม่หลง เข้าใจถูก ขอเข้าเยี่ยมเข้าชมจึงค่อยเปิดประตูรับ เรื่องก็เท่านี้เอง ทำได้อย่างนี้เราจะได้ความสุขใจมากกว่าทุกข์ใจ จะได้ความโปร่งใจมากกว่าความอึดอัดใจ จะได้ความแจ่มใสแห่งใจมากกว่าความยุ่งใจ แม้จะมีบ้างก็จะไม่ทำให้เสียผู้เสียคน จัดว่าเราทุกคนจะปลอดภัยจากภัยภายใน

ขอยุติการบรรยายไว้เพียงเท่านี้ ขอความสุขความเจริญความปลอดภัยจงมีแก่ท่านผู้ชมผู้ฟังทุกท่าน.

คำไว้อาลัย

พี่จวง ฤกษะสุต มีความสนิทสนมคุ้นเคยฉันญาติกับครอบครัวภริยาของผมตั้งแต่ครั้งอยู่จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นเวลา ๕๐ ปีเศษมาแล้ว ต่อมาพี่จวงได้ย้ายมาอยู่กรุงเทพฯ บังเอิญบ้านของเราอยู่ใกล้กันจึงมีการไปมาหาสู่กันอยู่เป็นนิจ โดยเฉพาะคุณแม่ภริยาของผมเป็นที่รักใคร่นับถือของพี่จวงมาก เมื่อพี่จวงยังไม่เจ็บป่วยมักจะมาคุยกับคุณแม่อยู่เสมอ บางครั้งก็ทำอาหารมาฝากท่านด้วย เพราะพี่จวงเป็นผู้มีฝีมือในการประกอบอาหารทั้งคาวและหวาน เป็นที่ประจักษ์กันดีในหมู่ญาติมิตรและผู้คุ้นเคย

พี่จวงเป็นคนรื่นเริงสนุกสนาน พูดจาตรงไปตรงมา มั่นคงในศีลธรรม สละทรัพย์ทำบุญกุศลอยู่เสมอตามสมควรแก่อัตภาพ อันที่จริงพี่จวงไม่มีห่วงอันใดแล้ว เพราะบุตรก็เป็นผู้ใหญ่พึ่งตนเองได้ดี หลานก็มีครอบครัวเป็นฝั่งเป็นฝาไปบ้างแล้ว ส่วนที่ยังศึกษาอยู่ก็มีผลการเรียนเป็นที่พอใจ ถึงอย่างไรก็ดี การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของพี่จวงก็นำมาซึ่งความเศร้าเสียใจอย่างยิ่งแก่ครอบครัวของผม เพราะเราได้เสียญาติที่ดีไปคนหนึ่ง

ขออานิสงส์แห่งคุณความดีที่ได้บำเพ็ญไว้ ตลอดทั้งที่ญาติและมิตรอุทิศให้ จงเป็นพลวปัจจัยให้ดวงวิญญาณของพี่จวง ฤกษะสุต ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ

สุธรรม ภัทราคม

ระลึกถึงพี่จวง

พี่จวง ฤกษะสุต ได้จากไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ แต่คุณงามความดีของพี่จวงยังคงประทับใจผมและบุตรหลานผู้อยู่หลังอย่างแนบแน่น เมื่อผมยังเด็ก ๆ ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพี่จวงในระยะสั้นแล้วก็ต้องจากกัน เพราะต้องย้ายตามผู้ปกครอง และเมื่อเข้ารับราชการแล้วก็ต้องตระเวนไปตามจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ จนในระยะหลังเข้ามาอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงมีโอกาสพบกันเสมอ พี่จวงยังคงเสมอต้นเสมอปลายให้ความสนิทสนมอย่างอบอุ่น และช่วยเหลือตามโอกาสอยู่เสมอ หลายแห่งที่ผมต้องย้ายไปรับราชการต่างจังหวัด พี่จวงจะต้องไปส่งถึงที่และพักอยู่ด้วยเป็นเวลานาน ช่วยจัดบ้านจัดช่องจนเรียบร้อยจึงจะกลับ เมื่อยังไม่มีโอกาสไปเยี่ยมก็ส่งข่าวคราวให้ทราบอยู่เสมอ เป็นที่ประทับใจในความกรุณาอารีของพี่จวงที่มีต่อผมและครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง พี่จวงเป็นผู้ที่มีใจเป็นกุศลชอบทำบุญอยู่เสมอ แม้ในระหว่างเวลาที่ป่วยอยู่ ไปทำบุญด้วยตนเองไม่ได้ก็ได้เคยฝากเงินให้ผมไปทำบุญในที่ต่าง ๆ แทนหลายครั้ง

บัดนี้ พี่จวงได้จากไป ทิ้งไว้แต่ความดีงามให้ระลึกถึง จึงขอถือโอกาสสุดท้ายนี้ตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้กุศลผลบุญและความดีงามทั้งหลายที่ได้บำเพ็ญตลอดมา จงบันดาลให้วิญญาณของพี่จวงประสบแต่ความสุขในสัมปรายภพ ตลอดไป

ร.ต.ต. ชั้น สุวรรณทรรภ

(ร.ต.ต. ชั้น สุวรรณทรรภ)

"อาลัยพี่จวง"

คุณอัมพร กุลนิติ ขอให้ผมเขียนคำไว้อาลัยแก่พี่จวง ฤกษะสุต ผู้ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่น่ารักและน่าเคารพคนหนึ่งของตำรวจภูธรและตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๔ ในระหว่างปี-พ.ศ. ๒๔๙๕–๒๕๐๓ ความจริงส่วนตัวของผมก็คือความรู้สึกว่าพี่จวงเป็นพี่สาวคนหนึ่งของผมและของตำรวจอีกหลายคนในสมัยนั้น และเป็นพี่สาวที่น่ารักผู้ให้ความอบอุ่นสนิทสนมแก่พวกเราซึ่งไปจากหลายถิ่นไปเป็นชาวอุดร หรือบางคนในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เรียกเมืองอุดรว่าเป็นเมืองลอนดอนแต่ไม่ใช่กรุงลอนดอน เพราะว่าในปีนั้นชาวตลาดในเมืองยังไม่มีไฟฟ้าใช้ คือยังจุดตะเกียงเจ้าพายุกันอยู่ทุกร้านบ้านช่อง การประปาก็ยังอาศัยน้ำดื่มของบ่อน้ำแม่ดำเป็นบ่อน้ำแซ่บอีหลีกันอยู่ทั้งเมือง เราก็อยู่กันได้ดีกับชาวบ้านและพี่จวงก็เป็นพี่สาวที่ดีให้คำแนะนำแก่เราเสมอ

มาบัดนี้ พี่จวง ฤกษะสุต ก็จากไปตามอายุขัย ความดีงามก็เหลืออยู่แต่ในความทรงจำ กุศลผลบุญที่พี่จวงได้บำเพ็ญไว้ตามลักษณะอุปนิสัยของพี่จวงเองก็อยู่ในความทรงจำของบุคคลที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลมาแล้วทั้งหมด ความรักและความอาลัยย่อมมีอยู่ด้วยกันทุกคน ผมจึงขอให้ความรักและความอาลัยของพวกเราต่อพี่สาวที่น่ารักคนนี้เป็นแรงใจดลบันดาลให้พี่จวง ฤกษะสุต จากพวกเราไปด้วยความสงบสุขอยู่ในสัมปรายภพตามความปรารถนาของพี่จวงทุกประการ

พล.ต.ต. มโน สมิตะพินทุ

(มโน สมิตะพินทุ)

รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

คำไว้อาลัย
แด่
คุณยายจวง ฤกษะสุต

คุณยายจวง ฤกษะสุต ผมและครอบครัวตลอดถึงคณะญาติทุกคน มีความสัมพันธ์เกี่ยวดองกันโดยใกล้ชิด และทุก ๆ คนในวงศ์ญาติก็ให้ความเคารพนับถือเสมือนญาติผู้ใหญ่โดยสนิทใจ

คุณยายจวง ฤกษะสุต เป็นผู้มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ลูกแก่หลานและบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะลูกหลานนั้น คุณยายรักและสงสารอย่างลึกซึ้ง จะเป็นลูกหรือหลานก็ตาม ปรารถนาสิ่งใด หรือต้องการสิ่งใด ๆ เว้นแต่ดาวกับเดือนบนท้องฟ้าเท่านั้น ที่คุณยายจะบันดาลให้ไม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่ลูกและหลานปรารถนาคุณยายจะจัดหาให้ตามประสงค์ จะไม่ทำให้ลูกและหลานต้องผิดหวัง

คุณยาย แสนที่จะรักใคร่และเมตตาลูกและหลานทุกคนอย่างสุดสวาทขาดใจ ผู้ใดจะล่วงเกินลูกและหลานโดยไม่เป็นธรรมนั้นไม่ได้ คุณยายผู้ทรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมจะต้องแสดงอาการให้คนอื่นเห็นว่า ลูกของฉันหลานของฉัน นั้นฉันต้องรักและฉันต้องป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ลูกและหลานของฉัน อันนี้เป็นแนวทางที่คุณยายได้ปฏิบัติมาโดยลำดับ

คุณยายเคยพูดกับผมสองต่อสองหลายครั้งโดยไม่มีคนอื่นได้ยิน และคุณยายได้พูดย้ำว่าที่ฉันพูดนี้อย่าได้พูดให้ใคร ๆ เขาฟังนะ ในขณะที่พูดนั้น คุณยายมีน้ำตาไหลซึม

คุณยายได้พูดว่า ฉันเสียใจจริง ๆ ที่หลานของฉันไม่เห็นใจฉัน ว่าฉันนี้รักเขาเมตตาเขามากเพียงใด แต่ฉันก็ปลงตกเสียแล้วว่ามันเป็นกรรมเป็นเวรของฉันเอง ผมก็เลยพูดตัดบทว่า คุณยายครับ การเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ทุก ๆ คนก็ไม่ปรารถนา และไม่ประสงค์อยากจะเจ็บป่วยด้วย แต่ว่ามันก็เป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องของสังขาร คือ เกิดแก่เจ็บตาย เมื่อมีการเกิด ก็ต้องมีการแก่ และเมื่อมีการแก่ก็จำเป็นต้องมีการเจ็บ เมื่อการเจ็บปวดเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องอดทน และหาวิธีผ่อนคลายความเจ็บปวดนั้นให้หายหรือเบาบางลง และควรจะได้ทำความเข้าใจว่า เกิด

แก่เจ็บตายนี้เป็นกฎของธรรมดาโลกโดยแท้ ถ้าได้หาวิธีแก้ไขโดยถูกต้องแล้ว อาการไม่ดีขึ้นก็เลยไปถึงขั้นสุดท้าย คือ ตาย.–

เมื่อผมได้พูดถึงคำว่า ตาย คุณยายก็ยิ้มออกมาได้

คุณยายได้พูดกับผมทุกครั้งที่ผมไปเยี่ยมจะเป็นโรงพยาบาลหรือที่บ้านท่านก็ตาม คุณยายจะพูดว่า ฉันอยากตาย ฉันอยากตาย ผมได้ฟังก็รู้สึกตื้นตันใจ ผมจึงพูดว่า คุณยายยังไม่ควรจะตาย คุณยายต้องอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้แก่ลูกหลาน ให้ลูกและให้หลานได้พึ่งร่มเงาต่อไปให้นานแสนนานแต่คุณยายก็ไม่ยอมฟังเสียงผม คิดแต่อยากตายลูกเดียว

ในบางโอกาส คุณยายก็นำสังขารอันทรุดโทรมนั้นไปหาผมที่บ้าน โดยให้จ่านายสิบตำรวจจงขับรถไปส่ง เมื่อไปถึงบ้านผม ผมก็ได้พยุงคุณยายเข้าไปในบ้าน พร้อมกับถามว่าคุณยายจะนั่งหรือจะนอน ผมจะจัดให้ทั้งนั้น คุณยายก็เลยบอกว่า ฉันจะนั่งดีกว่า เรื่องนอนนั้นฉันได้นอนมานานแล้ว เซ็งเต็มที

ในวันนั้นที่บ้านผมก็มีมะม่วง ๓ ฤดูสุกกำลังรับประทาน ภริยาผมเมื่อเห็นคุณยายไปที่บ้านเขาก็แสนที่จะดีใจ เพราะว่าเขาเป็นคนที่ชอบปฏิบัติคนแก่หรือคนเจ็บป่วยอยู่แล้ว เขาก็เลยจัดแจงทำมะม่วง ๓ ฤดูนั้นมาให้คุณยายรับประทาน คุณยายรับประทานได้มากเป็นพิเศษ จานหนึ่งผ่านไปจะนำมาอีกจานที่สอง คุณยายบอกว่า พอแล้วพอแล้ว ขืนรับประทานเข้าไปอีกก็คงจะตายอยู่ที่นี่และคุณยายได้ชมว่า มะม่วง ๓ ฤดูนี้หวานหอมเย็นชื่นใจ อร่อยดีแท้

เมื่อคุณยายรับประทานอิ่มพอแก่ความต้องการของกระเพาะแล้ว คุณยายก็นั่งพักพอสบาย ๆ และในบัดเดียวนั้น ผมสังเกตเห็นคุณยายเปลี่ยนสีหน้าขึ้นมาอีก คุณยายเรียกผมเข้าไปใกล้แล้วก็พูดว่า ฉันเสียใจ คุณยายเสียใจด้วยเรื่องอันใด คุณยายก็บอกว่าฉันเสียใจหลายเรื่องพูดแล้วคุณยายก็ร้องไห้ซึ่งทำให้ผมใจไม่ดี เพราะว่าผมก็เป็นคนใจอ่อนอยู่ด้วยคือเห็นน้ำตาคนอื่นไม่ได้น้ำตาผมมันก็พาลจะออกมาเอาดื้อ ๆ เหมือนกัน

ในวันนั้น ก็ได้พูดคุยกันอยู่พอประมาณแล้วคุณยายก็บอกว่า จะขอเปลี่ยนบรรยากาศเรื่อย ๆ ไป ผมก็ไม่อยากจะขัดใจคนอายุมาก เพราะว่าคนที่อายุมากนั้น ใจน้อยไม่ต้องการให้ใคร ๆ ขัดใจ จึงอนุโลมตามความประสงค์ของคุณยาย ตามปรกติธรรมดาคนที่มีอายุมากเพราะเกิดนานนั้น ต้องการให้คนเอาอกเอาใจเสมอ ผมก็เลยเปลี่ยนอิริยาบถพยุงร่างของคุณยาย

อันไม่ปรกตินั้นไปขึ้นรถที่จอดรออยู่แล้ว เมื่อคุณยายขึ้นรถและนั่งเข้าที่เรียบร้อยแล้ว จ่านายสิบตำรวจจงก็นำคุณยายไปตามจุดที่คุณยายประสงค์จะไป

หลังจากวันนั้นแล้ว ผมก็ได้พบคุณยายอีกครั้งหนึ่ง จะเรียกว่าได้พบคุณยายเป็นครั้งสุดท้ายก็คงไม่ผิด วันนั้นก็คือ วันที่ทำพิธีมงคลสมรสหลานสาวของคุณยายคนที่ ๒ ณ ที่บ้านพระโขนงนั้นเอง

การได้พบเห็นในวันนั้น แทนที่จะเห็นคุณยายมีความสุข มีความสบายใจ แต่ปรากฏว่าตรงกันข้าม ถึงแม้ว่าสังขารจะไม่เอื้ออำนวยให้ก็ตาม แต่จิตใจนั้นคงจะเป็นสุข ผมได้เข้าไปหาขณะที่คุณยายนอนอยู่ที่เตียงนอน และได้จับมือจับเท้าลูบ ๆ คลำ ๆ และบีบนวดเบา ๆ พอสบาย คุณยายก็อุทานออกมาเบา ๆ พอผมได้ยิน ว่าฉันอยากจะตายเหลือเกิน และในขณะนั้นคุณยายก็มีน้ำตาไหลซึมอยู่ตลอดเวลา

ผมเห็นพฤติการณ์เช่นนั้น ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ประหลาดอยู่มาก ตามธรรมดาทั่วไปก็จะมีแต่คนที่พูดว่าไม่อยากตาย อยากจะอยู่กับลูกกับหลานไปให้นานแสนนาน เมื่อรู้ตัวว่าไม่สบายเพียงเล็กน้อยก็จะรีบปรึกษาหมอ แต่คุณยายนี้ปรารถนาอยากจะตายหนีจากโลกอยู่ทุกขณะซึ่งเป็นปัญหาที่ควรจะได้ศึกษาหาข้อมูลอยู่ไม่น้อย หรือจะมีอะไรแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง ซึ่งทำให้คุณยายอยากจะลาโลกอันวุ่นวายไป หรือจะเป็นเพราะคุณยายได้ล้มป่วยมานาน จนเกิดความเบื่อหน่ายต่อสังขารอันเป็นอนิจจังนั้นก็ได้

หมอที่ให้การรักษานั้น จะมีทั้งหมอปัจจุบัน และหมอในอดีตอันหมายถึงหมอแผนโบราณ แต่ทุก ๆ หมอ ไม่ว่าหมอปัจจุบันและหมอในอดีต ก็ได้พยายามรักษาจนสุดความสามารถ เพราะว่าอยากจะให้คุณยายหายจากโรคอันแสนทรมาน ทั้งร่างกายและจิตใจนั้นโดยเร็ววัน แต่โรคเจ้ากรรมนั้นก็เล่นแง่เล่นงอนกับท่านหมอเหล่านั้นตลอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อันนี้ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณยายเบื่อหน่ายต่อชีวิต อันเต็มไปด้วยโรคนานาชนิด มีโรคที่บ่อนทำลายสังขารร่างกาย และโรคที่ทำลายจิตใจ หรือจะเรียกว่าโรคหัวใจก็ย่อมได้

คุณยายจวง ฤกษะสุต ครับ ผมไม่ใช่หมอแต่ผมก็บังอาจสันนิษฐานว่า คุณยายเป็นโรคหัวใจหรือโรคคิดมาก วิธีรักษาโรคหัวใจนี้ ผมคิดว่าไม่มียาอะไรจะวิเศษยิ่งไปกว่า การเอาอกเอาใจ การประจบประแจงของลูกหลาน คือ ยายหน้ายายหลังเท่านี้ ก็สามารถทำให้โรค

หัวใจหายได้ ที่พูดนี้เฉพาะคนแก่อายุมากที่เกิดนานหลายปี การประจบประแจงนี้แม้เจ้านายผู้มีอำนาจวาสนาอันสูงส่ง ก็ทำนองเดียวกัน หรือใครจะปฏิเสธก็ตามใจ แต่ผมผู้เกิดมานานหลายปีก็มีส่วนเป็นเช่นนั้น

คนเราถ้าหัวใจพิการหรือหัวใจอ่อนกำลังลง ก็เป็นช่องทางให้โรคนานาชนิดเกิดขึ้นได้ ฉะนั้นหมอจึงแนะนำว่า ให้ทำใจให้เข้มแข็งไว้ เพื่อต่อสู้กับโรคอันจะเกิดขึ้น เท่านี้ก็แสดงให้เห็นว่า กำลังใจนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โรคหัวใจนี้ส่วนมากจะเกิดกับพวกชายหนุ่มและหญิงสาวมากเป็นพิเศษ แต่คนแก่เช่นคุณยายนี้ก็เกิดได้ เนื่องจากคุณยายคิดถึงอดีตมากยิ่งกว่าคนอื่นโรคหัวใจจึงกำเริบ ถึงกับทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อสังขารร่างกาย

สังขารร่างกายของแต่ละคน ก็ย่อมเป็นที่รักใคร่หวงแหนเฉพาะตัว ผู้ใดจะบอกว่าไม่รักตัวนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ มีพุทธภาษิตบทหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ความรักใด ๆ จะเสมอเหมือนกับความรักตนนั้นไม่มี แต่ถึงกระนั้นก็ตาม คุณยายก็เกิดนิพพิทาความเบื่อหน่ายต่อสังขารร่างกายอันไม่อยู่ในอำนาจของผู้ใด คุณยายคิดอยากจะตายไปเสียให้พ้นจากสิ่งเปื่อยเน่าของร่างกายนี้ทุกขณะนาที

เรื่องของความตายนี้ ทุก ๆ คนก็ต้องตาย ผมก็ตายผู้อ่านก็ตายและผู้ไม่อ่านก็ตาย ถ้ามีเกิดอยู่ตราบใด ความตายก็ต้องมีอยู่ตราบนั้น ผู้ใดไม่เกิดผู้นั้นไม่ตาย เช่นพระอริยเจ้าหรือผู้ที่ได้ดวงตาเห็นธรรม ท่านเหล่านี้ตายแล้วไม่เกิด นี้พูดตามคัมภีร์ศาสนา

คุณยายจวง ฤกษะสุต เป็นคนที่มีจิตใจอันสูงส่ง เป็นคนที่มีเมตตาอารี ต่อลูกหลานและเพื่อนมนุษย์ทั่วไป อย่างน่าสรรเสริญอย่างยิ่ง แม้การทำบุญให้ทานและสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ คุณยายก็มิได้ละเว้น ได้ประกอบกรรมดีตลอดมา ในบางโอกาส คุณยายจะดุด่าว่ากล่าวบุคคลที่อยู่ร่วมหม้อข้าวหม้อแกงเดียวกันก็มิได้มีเจตนาร้ายแรงอย่างใด ที่คุณยายดุด่าว่ากล่าวก็เพื่อให้ผู้ที่ถูกดุด่าว่ากล่าวนั้นได้มีสติปัญญาเกิดขึ้นในตัวของเขาเท่านั้น

ผมและครอบครัว ตลอดถึงวงศ์ญาติซึ่งมีความเคารพนับถือคุณยายเสมือนญาติผู้ใหญ่นั้นเมื่อคุณยายได้จากไปโดยไม่มีโอกาสจะได้พบกันอีกเช่นนี้ ย่อมนำความเศร้าสลดมาสู่เป็นธรรมดาของปุถุชนทั่วไป

ความรักใคร่นับถือมีอยู่ ณ ที่ใด ความเศร้าโศก และความทุกข์ ก็จะมีอยู่ ณ ที่นั้นๆ ความทุกข์จะหมดไป ก็เพราะไม่มีความรักเหลืออยู่ ถ้าความรักยังมีอยู่ ความทุกข์ก็จะเป็นเงาติดตามตัวไปตลอดกาล อันนี้เป็นกฎของธรรมชาติโดยแท้ ผู้ใดไม่อยากมีทุกข์ผู้นั้นต้องไม่มีคำว่ารัก คนที่ฆ่าตัวตายเพราะความรักไม่สมหวังนั้นมีมาก โดยเฉพาะชายหนุ่มและหญิงสาว

บุญกุศลใด ๆ อันเกิดจากลูกหลานญาติมิตรและท่านผู้มีเกียรติอื่น ๆ ได้กระทำอุทิศกุศลส่งไปให้นั้น ขอคุณยายได้โปรดรับทราบและอนุโมทนา ด้วยอำนาจผลอานิสงส์ที่คณะลูกหลานญาติมิตรและท่านผู้เกียรติได้กระทำและอุทิศให้นั้น ได้โปรดดลบันดาลเอื้ออำนวยให้คุณยายได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น ๆ เทอญ

ร.ต.อ. ประเทศ กุลนิติ

๑๗๒ ถนนงามวงศ์วาน อ.บางเขน กทม.

อาลัยคุณแม่

วันพฤหัส ฯ ที่ ๓๐ ต.ค. ๒๓ เป็นวันที่ลูก ๆ ได้รับความเศร้าโศกเสียใจอย่างที่สุด เพราะเป็นวันที่คุณแม่ ที่รักและเคารพอย่างยิ่งของลูก ๆ ได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ทั้งที่ลูกคิดอยู่เสมอว่าสักวันหนึ่งลูก ๆ จะต้องพบวันอันเศร้าสลดนี้ เพราะคุณแม่เจ็บออดแอด ๆ มาหลายปีแล้วเข้าออก ร.พ. อยู่เป็นประจำทั้งที่ลูก ๆ ก็เตรียมใจกันไว้แล้วแต่ก็ไม่นึกว่าเร็วถึงขนาดนี้ เพราะว่าคุณแม่พูดอยู่ทุกวันว่าแม่ยังอยู่อีกนานแม่ยังไม่ตาย ลูก ๆ เองก็คิดอย่างที่คุณแม่พูด เพราะคืนวันพฤหัส ฯ ลูกกลับบ้านประมาณ ๒๑.๐๐ น. เศษ ลูกก็ได้เข้าไปหาคุณแม่ถามอาการของคุณแม่ เพราะว่าคุณแม่รับประทานอาหารไม่ได้ ๒ วันแล้ว เมื่อลูกเข้าไปคุณแม่ก็บอกว่า ท้องคุณแม่บวม ลูกก็บอกว่าพรุ่งนี้ (คือวันศุกร์) ลูกจะพาคุณแม่ไป รพ. เพื่อให้คุณหมอดูอาการ ไม่ยอมไปลูกก็อ้อนวอนเกลี้ยกล่อมจนคุณแม่ยอม ลูกก็บอกให้คุณแม่พักผ่อน เพราะรู้สึกว่าคุณแม่จะเพลีย แต่คุณแม่ยังพูดว่าคุณแม่ไม่เพลีย แต่ลูกมองดูลูกก็ทราบก็เลยบอกให้คุณแม่นอนแล้วเช้าลูกจะพาไป รพ. แล้วลูกก็เข้าห้องลูก ประมาณ ๒๔.๐๐ น. เศษ ลูกก็มาดูคุณแม่เห็นหลับลูกก็กลับขึ้นไป ลูกไม่นึกเลยว่า นั่นแหละที่ลูกได้เห็นใจคุณแม่เป็นครั้งสุดท้าย เพราะตอน ๐๔.๒๐ น. เด็กขึ้นไปเรียกลูกบอกว่าคุณแม่สิ้นเสียแล้ว

ในชีวิตของลูกนี้มีคุณพ่อ คุณแม่เป็นผู้มีพระคุณอย่างเหลือล้นสุดที่จะหาคำใดมากล่าวได้ คุณแม่เปรียบเสมือนพ่อพระและแม่พระคนเดียวมาตลอด โดยมิเคยเรียกร้องสิ่งตอบแทนเลยคุณพ่อได้จากลูก ๆ ไปตั้งแต่ลูก ๆ อายุได้เพียง ๕–๖ ขวบเท่านั้น นับตั้งแต่วันสิ้นคุณพ่อมาคุณแม่ต้องทำหน้าที่ทั้งพ่อและแม่ด้วยความเข้มแข็งและอดทนอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้ประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงามละเว้นความชั่ว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ญาติมิตรและเพื่อนบ้านทุกคนที่รู้จัก ในตลอดชีวิตของคุณแม่มีแต่ให้และให้ ทำบุญทำทานอยู่เสมอมิไว้ขาด คุณแม่เป็นผู้ที่ควรยกย่องสรรเสริญ

การจากไปของคุณแม่ครั้งนี้ ลูก ๆ หลาน ๆ ขาดความอบอุ่นและร่มเย็น คงเหลือไว้แต่ความเศร้าสลดอาลัยรักตลอดชีวิตของลูก ๆ คุณงามความดีของคุณแม่ที่ประกอบไว้ขณะเมื่อยังมีชีวิตอยู่ และกุศลผลบุญที่คุณแม่ได้กระทำมาตลอดชีวิตอันยาวนั้น จงเป็นผลส่งให้ดวงวิญญาณของคุณแม่จงไปสู่สุคติวิสัยสัมปรายภพ นั้นเทอญ

จากลูก ๆ

คำไว้อาลัย

วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๓ เวลาประมาณตี ๕ พี่และน้อง ๆ ได้รับข่าวการจากไปไม่มีวันกลับของพี่จวง ฤกษะสุต ซึ่งทำให้ทุกคนตกใจและเศร้าใจมากในการจากไปครั้งนี้ ทั้ง ๆ ที่เราก็ทราบว่าพี่จวงป่วยกระเสาะกระแสะมานาน เนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์มาก่อน แต่พวกเราก็อดที่จะใจอ่อนไม่ได้เพราะเราขาดน้อง ๆ และพี่ ๆ ของเราไป ซึ่งเราเคยอยู่รวมกันมาแต่เล็ก พวกเราจะแยกกันไปก็ต่อเมื่อแต่งงานมีครอบครัว ดังนั้นเราจึงมีความผูกพันกันอย่างสนิท ขณะที่พี่จวงยังมีชีวิตอยู่ใช้เวลาไปเยี่ยมเยียนพี่น้องตามบ้านในเมื่อมีโอกาสเสมอ น้อง ๆ ยังจำได้ว่า เมื่อสมัยเราเป็นเด็ก พี่จวงเป็นบุตรคนที่สาม ของคุณพ่อคุณแม่ เราอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่เพราะคุณพ่อคุณแม่ มีบุตรธิดารวมกัน ๑๒ คน พี่คนโตได้เลี้ยงน้องช่วยคุณแม่ต่อ ๆ กันมา สมัยก่อนคุณแม่ต้องติดตามคุณพ่อไปตรวจราชการตามอำเภอ เพราะขณะนั้นคุณพ่อเป็นนายอำเภอ พี่สาวคนโตได้แยกครอบครัวไปแล้ว พี่จวงต้องรับภาระดูแลน้อง ๆ แทนเหมือนแม่ของพวกเรา บางครั้งเงินที่ให้ไว้เป็นค่าใช้จ่ายในบ้านไม่พอ พี่จวงต้องทำขนมให้เด็กคนใช้ไปขาย นำกำไรที่ได้มาเลี้ยงน้อง จนกว่าคุณพ่อ–คุณแม่จะกลับ นับว่าพี่จวงเป็นผู้มีพระคุณต่อพวกเรามาก เมื่อพี่จวงแต่งงานกับนายดาบอิน ไชยวงศ์ พี่จวงก็แยกครอบครัวออกไป ทำให้น้อง ๆ ระลึกถึงความดีอยู่เสมอ

พี่จวงเป็นคนอดทน ขยันทำงานบ้าน เพราะสมัยก่อนคุณพ่อ–คุณแม่ไม่ชอบให้เรียนมาก ๆ เพียงให้ความรู้ในการบ้านเรือน เพราะสมัยนั้นยังไม่นิยมให้ผู้หญิงเรียนมาก จบแค่ประถมปีที่ ๓ ก็มีความรู้พออ่านออกเขียนได้ก็พอ หันมาทำงานบ้านช่วยคุณแม่ แต่ก็ชอบอ่านหนังสือ เป็นคนที่ชอบค้นคว้าหาความรู้จากตำราทั่วไป จึงทำให้ฉลาดไหวพริบดี เลี้ยงลูกด้วยความอดทน เพราะพี่จวงเป็นม่ายแต่อายุยังน้อย พี่จวงมีบุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๑ คน เมื่อสามีถึงแก่กรรม พี่จวงต้องเลี้ยงลูกด้วยตนเองตลอดมา จนสำเร็จการศึกษาและแต่งงานไป ด้วยความมานะอดทนและขยันต่องานตั้งแต่อายุยังน้อยอยู่ จึงทำให้สุขภาพไม่ค่อยดีเมื่อมีอายุจึงกลายเป็นคนขี้โรคในตอนหลัง ๆ พอได้รับข่าวว่าพี่จวงเสียแล้ว พวกเราพี่และน้อง ๆ รู้สึกเสียใจและอาลัยรักพี่จวงอย่างสุดซึ้ง และขอให้ดวงวิญญาณของพี่จวงจะได้รับบุญกุศลที่พี่น้องและญาติที่ได้ประกอบให้ในครั้งนี้ จงช่วยให้พี่จวงจงประสบแต่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

จากพี่และน้อง ๆ

ที่เหลือคือ "ความทรงจำ"

เป็นวาระสุดท้ายที่คุณยายต้องพรากจากหลาน ๆ ไปอย่างไม่มีวันกลับ มันรวดเร็วเกินกว่าที่หลาน ๆ จะหักห้ามใจได้ มันเร็วจนหลาน ๆ คาดไม่ถึง หลาน ๆ ปรารถนาที่จะมีคุณยายเพื่อให้ความอบอุ่นกับหลาน ๆ นานกว่านี้ พระคุณของคุณยายมีมากมายยากแก่การพรรณนาให้หมดได้ คุณยายได้อบรมสั่งสอนให้หลาน ๆ เป็นคนดี ซื่อสัตย์มีศีลธรรมในใจอยู่เสมอ

๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๓ เวลา ๒ นาฬิกา ๒๐ นาที คุณยายจากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ ทำให้หลาน ๆ รู้สึกขาดความอบอุ่นไปอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีใครอีกแล้วที่จะนั่งเฝ้ารอพวกเรากลับจากข้างนอกในตอนเย็น ไม่มีใครอีกแล้วที่จะเรียกให้พวกเรารับประทานอาหารพร้อม ๆ กัน ไม่มีใครอีกแล้วที่จะคอยห้ามไม่ให้พวกเราเล่นกันเสียงดัง

........ตลอดเวลาที่ผ่านมา คุณยายให้ความรัก ความผูกพันต่อหลาน ๆ เสมอ ความประทับใจของหลานทุกคนนั้น อาจแตกต่างกัน แต่ที่แน่คือความเศร้าโศกเสียใจของหลานทุกคนที่ต้องสูญเสียคุณยายไปนั้น ย่อมเหมือนกัน

หลานขอตั้งจิตสวดมนต์ อธิษฐาน ขอให้ความดี และอำนาจผลบุญกุศลที่คุณยายได้สร้างมาตลอดชั่วชีวิตนี้ จะเป็นอานิสงส์ ช่วยดลบันดาลนำดวงวิญญาณที่บริสุทธิ์ของคุณยายจงไปสู่สุคติด้วยเทอญ

รักคุณยาย–ย่า

หลาน ๆ.

ความมุ่งหมายของการฟังเทศน์

การฟังเทศน์นั้น มีความมุ่งหมายอยู่ ๕ ประการคือ ฟังเอาบุญ ๑ ฟังเอาความรู้ ๑ ฟังพอเป็นอุปนิสัยปัจจัย ๑ ฟังเพื่อปฏิบัติ ๑ และฟังเพื่ออุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ตาย ๑

๑. ฟังเอาบุญ หมายความว่าฟังแล้วได้บุญฯ ได้บุญตรงไหน บุญอยู่ตรงไหน นั่งเหนื่อยเปล่า ๆ มิใช่หรือ ? ปัญหาเหล่านี้เราต้องทำความเข้าใจคำว่า "บุญ" แปลว่า ชำระ หมายความว่า ชำระกาย วาจาใจ ให้สะอาดเพราะกายของเราไปเปื้อนบาป บาปเป็นนาม ไม่มีตัว ไม่มีตน แต่เป็นของมีอยู่โดยแท้ ทุกชาติ ทุกภาษาก็ทราบ บาปนั้นมีอยู่ ๓ ชั้นคือ บาปอย่างหยาบ ๑ บาปอย่างกลาง ๑ บาปอย่างละเอียด ๑ บุญก็เป็นนาม ไม่มีตัวตนเช่นเดียวกันกับบาป ดังนั้นจึงชำระกันได้ ดุจผงซักฟอกต่าง ๆ เช่น รินโซ่ เป็นต้น เป็นรูป เป็นของมองเห็นได้ ก็ต้องชำระเสื้อผ้าได้ เพราะเป็นวัตถุที่เห็นได้เช่นเดียวกัน

บาปอย่างหยาบ ล่วงออกมาทางกาย กับทางวาจา เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเวณี พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ เป็นต้น ต้องชำระด้วยบุญอย่างหยาบคือ ศีล ขณะนี้กายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ ของท่านทุกคนบริสุทธิ์ดีแล้ว ไม่มีขาดตกบกพร่อง เพราะท่านมีศีล ศีลจึงรักษากายกับวาจาให้เรียบร้อย

บาปอย่างกลาง ได้แก่นิวรณ์ทั้ง ๕ คือ

๑. กามฉันทะ พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ได้แก่โลภะ

๒. พยาบาท ใจโกรธ ใจขุ่น ได้แก่โทสะ

๓. ถีนมิทธะ ท้อใจ อ่อนใจง่วงเหงาหาวนอน

๔. อุทธัจจะกุกกุจจะ ฟุ้งซ่านรำคาญ หงุดหงิดใจ

๕. วิจิกิจฉา สงสัยลังเลใจ เช่น สงสัยว่าบาปมีไหม บุญมีไหม สวรรค์ นรกมีไหม เป็นต้น

บาปอย่างกลางนี้ มีอยู่ด้วยกันทุกคนทั้งพระสามเณรและญาติโยม ต้องชำระด้วยบุญอย่างกลางคือ สมาธิ แปลว่าตั้งใจมั่น คือตั้งใจมั่นอยู่กับอารมณ์กรรมฐาน ๔๐ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง มีกสิณ เป็นต้น เมื่อสมาธิมีแล้วบาปทั้ง ๕ นั้น ก็ไม่สามารถจะเข้ามาย่ำยีจิตใจของท่านได้ นี้แหละเรียกว่าบุญอย่างกลาง ชำระบาปอย่างกลางแล้ว

บาปอย่างละเอียด ได้แก่อนุสัยที่นอนดองอยู่ในใจของแต่ละคน มีอยู่คนละ ๑๒ ตัวเท่านั้น มีเท่ากันหมดทุกคนทั่วทั้งโลก เว้นไว้แต่พระอรหันต์เท่านั้น ที่พระท่านสวดอภิธรรมในงานศพต่าง ๆ นั้น โดยมากก็สวดเรื่องนี้ แต่ท่านว่าเป็นภาษาบาลี บาปอย่างละเอียดนั้น คือโลภะ ๘ โทสะ ๒ โมหะ ๒ ทั้ง ๑๒ ตัวนี้ ไหลอยู่ในใจของแต่ละบุคคลทั้งคืนทั้งวัน นอนหลับอยู่ก็ไหล ไหลไปจนถึงพรหมโลก มีอุปมาเหมือนขี้ตะกอนนอนอยู่ก้นตุ่ม ต้องชำระด้วยน้ำคือวิปัสสนาปัญญา

พระพุทธเจ้าของเรามีพระชนมายุได้ ๘๐ ปี เสด็จออกบวชเมื่ออายุได้ ๒๙ ปี แสวงหาทางพ้นทุกข์คือมรรคผลนิพพานอยู่ถึง ๖ ปี จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า หลังจากนั้นได้จาริกเที่ยวเทศนา โปรดเวไนยสัตว์อยู่ถึง ๔๕ ปี เมื่อรวบรวมพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้หนังสือ ๔๕ เล่ม เรียกว่า พระไตรปิฎก มีพระธรรมขันธ์ ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คือพระ-วินัยมี ๘ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๘ มีพระธรรมขันธ์ ๒๑๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อให้สั้นได้แก่ศีล ศีลมีหน้าที่ปราบกิเลสอย่างหยาบที่จะล่วงออกมาทางกายกับวาจา พระสูตรมี ๒๕ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๙ จนถึงเล่มที่ ๓๓ มีพระธรรมขันธ์ ๒๑๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อให้สั้นได้แก่สมาธิ สมาธิมีหน้าที่ปราบกิเลสอย่างกลาง คือนิวรณ์ ๕ฯ พระอภิธรรมมี ๑๒ เล่ม ตั้งแต่เล่มที่ ๓๔ ถึง ๔๕ มีพระธรรมขันธ์ ๔๒๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อให้สั้นได้แก่ปัญญา ปัญญามีหน้าที่ปราบกิเลสอย่างละเอียดที่นอนดองอยู่ในขันธสันดานดุจขี้ตะกอนนอนอยู่ก้นตุ่มฉะนั้น

ดังนั้น คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้ง ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เมื่อย่อให้สั้น ๆ จึงเหลือเพียง ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อชำระกิเลสทั้ง ๓ ดังที่ได้กล่าวมานี้ ข้อที่ว่า ฟังเทศน์เอาบุญ คือฟังเทศน์แล้วได้บุญ ซึ่งมีความหมายดังที่ได้บรรยายมาฉะนี้

๒. ฟังเอาความรู้ ข้อนี้หมายความว่าเวลาพระท่านเทศน์เรื่องอะไรผู้ฟังต้องจำได้ เช่น วันนี้อาตมาจะมาเทศน์เรื่องตายไปแล้วจะไปไหน เรื่องเตรียมตัวก่อนตาย ผู้ฟังก็ต้องจำหัวข้อให้ได้ก่อน

๓. ฟังเพื่อเป็นอุปนิสัยปัจจัย หมายความว่าจะฟังรู้เรื่องหรือไม่รู้เรื่องก็ตาม ก็เป็นอุปนิสัยปัจจัยได้อยู่ เพราะบางทีง่วงนอน บางทีคุยกัน บางทีล้างถ้วยล้างชาม บางทีก็รับแขกรับคนที่มาในงาน ได้ยินบ้างไม่ได้ยินบ้างยังเป็นบุญได้อยู่ ดูตัวอย่างงูเหลือม คืองูเหลือมตัวหนึ่งฟังพระสวดอายตนะกถาว่า จักขวายตนัง กายายะตะนัง เป็นต้น งูเหลือมตัวนั้นก็นอนฟังไปอย่างไม่รู้เรื่อง ได้ยินแต่เสียง เมื่อตายจากชาตินั้นก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ ตายจากสวรรค์ได้มาเกิดเป็นคน

ได้ออกบวชเป็นดาบส มีฌานแก่กล้า พระเจ้าแผ่นดินได้อาราธนาท่านมานั่งข้างในดูบุตรธิดาในครรภ์ของอัครมเหสีว่าจะมีบุญญาธิสมภารมากหรือไม่ พอมาถึงระหว่างทางได้เห็นที่อยู่ของพระเถระรูปหนึ่ง ท่านเป็นพระอรหันต์ เก่งทางแผ่เมตตา พวกช้าง เสือ ลิง ค่าง บ่าง ชะนี เป็นต้น เข้ามาอยู่ในสำนักของท่าน ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย อยู่รวมกันเหมือนพี่เหมือนน้อง ท่านได้เห็นแล้วก็แปลกใจอยากจะทราบ จึงเข้าไปเรียนถามท่านว่า "พระคุณเจ้า สัตว์เหล่านี้เรียกว่าอะไร" แทนที่ท่านจะบอกว่า ตัวนั้นเป็นช้าง ตัวนั้นเป็นเสือ ท่านไม่บอกอย่างนั้น เพราะท่านนั่งข้างในรู้ว่า ท่านผู้นี้ชาติก่อนเคยเป็นงูเหลือมได้เคยฟังอายตนกถามาแล้ว ท่านถึงบอกว่า สัตว์เหล่านี้เรียกว่า อายตนะ เพียงเท่านี้ ท่านผู้นั้นก็เกิดศรัทธาแก่กล้า เพราะบารมีที่ตนเคยได้ฟังมาแล้วเมื่อเป็นงูเหลือมโน้น เมื่อมีความเลื่อมใสมาก ก็ได้ตัดสินใจขอบวชและเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ในสำนักของพระมหาเถระองค์นั้น จนได้เป็นพระอรหันต์ อย่างนี้เรียกว่าฟังธรรมเพื่อเป็นอุปนิสัยปัจจัย

๔. ฟังเพื่อปฏิบัติ ข้อนี้มีความหมายได้ ๒ อย่างคือ อย่างหนึ่ง ฟังแล้วจำไว้ เมื่อมีโอกาสก็นำไปประพฤติปฏิบัติตาม อย่างที่สอง ท่านที่เป็นนักปฏิบัติธรรม ก็สามารถจะปฏิบัติกรรมฐานในขณะที่ฟังอยู่นี้ได้เลย เพราะขันธ์ ๕ อันเป็นอารมณ์ของวิปัสสนานั้น เกิดแล้วมีแล้ว คือเสียงของอาตมาไปกระทบหูของโยม ขันธ์ ๕ เกิดแล้ว รูปนามเกิดแล้วนี้เป็นอารมณ์ของวิปัสสนา เสียงกับหูเป็นรูป เมื่อได้ยินเสียงแล้วรู้สึกสบายใจ เป็นเวทนาขันธ์ จำได้เป็นสัญญาขันธ์ แต่งให้เห็นว่าเทศน์ดี เทศน์ไม่ดี เป็นสังขารขันธ์ ได้ยิน เป็นวิญญาณขันธ์ ครบ ๕ ขันธ์พอดีแล้ว เมื่อจะย่อลงมาในแนวปฏิบัติก็เหลือ ๒ คือรูปนาม เสียงกับหูเป็นรูป ได้ยินเป็นนาม รูปนามนี้แหละ เป็นอารมณ์ของวิปัสสนา นักปฏิบัติสามารถลงมือปฏิบัติได้เลย โดยตั้งสติไว้ที่หู ภาวนาว่า ได้ยินหนอ ได้ยินหนอ ว่าเรื่อยไปจนกว่าจะเทศน์จบ ในสมัยพระพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่นิยมฟังธรรมโดยอุบายอย่างนี้ ตัวอย่าง มีบุรุษคนหนึ่ง ชื่อพาหิยทารจีริยะ พระพุทธเจ้าเข้าไปบิณฑบาตในเมืองสาวัตถี ชายคนนี้ตามไปพบที่ถนน แล้วขอฟังธรรม พระพุทธองค์ตรัสว่า ให้ฉันบิณฑบาตก่อน เขากราบทูลว่า ไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ประเดี๋ยวข้าพระองค์อาจจะตายก่อน พอเขากราบทูลครั้งที่ ๓ พระพุทธองค์ก็ทรงเทศน์ให้ฟังว่า "ทิฏเฐ ทิฏฐมตฺตํ สุเต สุตมตฺตํ" เห็นก็สักว่าอยู่แค่เห็น ได้ยินก็สักว่าอยู่แค่ได้ยิน หมายความว่า เวลาเห็นให้ตั้งสติไว้ที่ตา ภาวนาว่า เห็นหนอ เห็นหนอ เวลาได้ยินให้ตั้งสติไว้ที่หู ภาวนาหู ได้ยินหนอ ได้ยินหนอ

เพียงเท่านี้ ท่านผู้นั้นก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ต่อมาก็ขอบวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์รับสั่งให้ไปหาผ้าไตรจีวรมาก่อน พระพุทธองค์ก็ไปบิณฑบาตต่อ ส่วนชายคนนั้นก็เดินทางไปหาผ้าไตรเพื่อจะมาบวช แต่ถูกโคแม่ลูกอ่อนขวิดตายเสียในระหว่างทางนั่นเอง พอพระองค์กลับมาก็ได้เห็นเขาตายอยู่ใกล้ ๆ กองขยะ ฉันเสร็จรับสั่งให้พระสงฆ์เอาเตียงมาขนศพชายนั้นออกไปเผานอกเมือง แล้วให้ก่อพระสถูปบรรจุอัฏฐิไว้ อย่างนี้เรียกว่าฟังปฏิบัติ สมัยก่อนฟังอย่างนี้ ถ้าฟังเอาความรู้ฟังจนตายก็ไม่มีทางสำเร็จได้ คนชอบมีปัญหาว่าทำไมสมัยพระพุทธเจ้าฟังจึงสำเร็จ ทุกวันนี้ฟังแล้วไม่มีใครได้สำเร็จ ? เพราะไม่ปฏิบัติจะสำเร็จได้อย่างไร ดูพระอานนท์เถิด ท่านฟังมากกว่าใครทั้งหมด ท่องเก่ง จำเก่งกว่าใครทั้งหมด ด้านพระไตรปิฎกเป็นยอดของพระ คือเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในสมัยนั้น ถึงกระนั้นท่านก็ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้านิพพานแล้ว ท่านตั้งใจปฏิบัติอย่างเต็มที่จนเกือบจะหมดหวังแล้วจึงได้เป็นพระอรหันต์ก่อนทำปฐมสังคายนา ถ้าฟังเอาความรู้ก็ต้องเป็นอย่างนี้ฟังปฏิบัติจะได้ผล

๕. ฟังเพื่ออุทิศส่วนบุญ เหมือนอย่างท่านทั้งหลายกำลังฟังอยู่เดี๋ยวนี้ ท่านมาในงานศพ ท่านจะอุทิศบุญให้ผู้ตาย ถ้าท่านไม่มีบุญท่านจะเอาอะไรอุทิศให้ อุปมาเหมือนกันกับท่านจะเอาสตางค์ให้ลูกไปโรงเรียน ถ้าท่านไม่มีสตางค์ก็ให้ไม่ได้ ข้อนี้ก็เหมือนกัน เราต้องหาบุญให้ได้ก่อนคือ

๑. ได้บุญจากการบริจาคทานของท่าน

๒. ได้บุญจากการรับศีล สมาทานศีล ๕

๓. ได้บุญจากการฟังเทศน์ ฟังพระสวดอภิธรรม

๔. ได้บุญจากการช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบในงานนี้ เช่น ช่วยยกโต๊ะ ยกเก้าอี้ จัดที่รับแขก ช่วยเจ้าภาพ เป็นต้น นี้เป็นไวยาวัจมัย บุญเกิดจากการช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบ เมื่อเรามีบุญอันเกิดจากทาน ศีล ไวยาวัจมัย และเกิดจากการฟังธรรมแล้ว เราก็อุทิศส่วนบุญนี้ให้แก่ผู้ตายได้ อย่างนี้เรียกว่าฟังเทศน์เพื่ออุทิศส่วนบุญโดยแท้ เมื่อมาในงานศพแล้ว ไม่ได้รับศีล ไม่ฟังเทศน์ ไม่ได้ฟังพระสวด ไม่ได้บริจาคช่วย ไม่ได้ช่วยเหลือเจ้าภาพ เราก็ไม่ได้บุญ เมื่อไม่ได้บุญ บุญไม่มี เราก็ไม่รู้ว่าจะเอาอะไรอุทิศให้ผู้ตาย

รวบรวมโดย

พ.ต.อ. ปราโมทย์ กุลนิติ

ความดี

อันทรัพย์สิน ถิ่นฐาน ทั้งบ้านช่อง
อีกเงินทอง ไร่นา มหาศาล
เป็นสมบัติ ของตัว ได้ชั่วกาล
จะต้องผ่าน จากกัน เมื่อวันตาย
ส่วนความดี มีความสัตย์ สมบัติแท้
ถึงตัวแก่ กายดับ ไม่ลับหาย
จะสถิต ติดแน่น แทนร่างกาย
ชนทั้งหลาย สรรเสริญ เจริญพร

ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้ ไม่มีการสูญเสีย
ใด ๆ ที่น่าเสียใจ เท่ากับการเสียเวลา
เสียเวลาเพียงหนึ่งวินาที ก็เท่ากับสูญ
เสียส่วนหนึ่งของชีวิต อายุที่เราได้นั้น
คือชีวิตที่เราสูญเสียไป

ความกังวลใจ คือ ศัตรูของชีวิต
อดีตคือความฝัน อนาคตคือความไม่แน่
นอน ปัจจุบันเท่านั้นที่เราจะแก้ไขได้
ไม่มีใครสร้างความเดือดร้อนให้แก่เรา
ได้นอกจากตัวเราเอง

การทำความดี มีได้ทุกโอกาส
ความประมาททำให้พลาดจากความดี

ความดี ให้ความอิ่มใจในเบื้องหลัง
ให้ความสมหวังในเบื้องหน้า

ความชั่ว ให้ความขุ่นใจในเบื้องหลัง
ให้ความผิดหวังในเบื้องหน้า

จงพอใจในชีวิตของตัวเอง
โดยมิต้องไปเปรียบเทียบชีวิตของผู้อื่น

ไม่ยินดีในสิ่งที่ตนได้ ไม่พอใจในสิ่งที่
ตนมี เป็นคนอาภัพอับโชคที่สุดในโลก

ยินดีในสิ่งที่ตนได้ พอใจในสิ่งที่ตนมี
เป็นคนโชคดีที่สุดในโลก

มัวเมาในสิ่งที่ตนได้ หลงใหลในสิ่งที่
ตนมี คือการสร้างเรือนจำขังตัวเอง

เห็นโทษในสิ่งที่ตนได้ เห็นภัยในสิ่งที่
ตนมี คือความเป็นอิสระในโลก

คาถากันความทุกข์

เมื่อได้ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ให้เสกคาถาว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เมื่อสิ่งเหล่านี้เสื่อมสิ้นไปจะได้ไม่ทุกข์ใจ

เมื่อประสบความเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ ให้เสกคาถาว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป จะได้ไม่ทุกข์ทรมานใจ

การแก้ปัญหา

การแก้ปัญหายุ่งยากของชีวิต ไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มปริมาณ หรือแก้ด้วยการหลบหนี แต่จะแก้ได้ด้วยการศึกษาให้รู้เหตุที่มาของความยุ่งยากนั้น การค้นให้พบต้นเหตุนั้นแล คือการแก้ปัญหาชีวิต

ถ้าทำใจร้อน จะร้อนใจภายหลัง
ถ้าทำมักง่าย จะวุ่นวายภายหลัง
ถ้าเห็นแก่ได้ จะเสียใจภายหลัง
ถ้าเห็นแก่กิน จะถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม
ถ้าพูดพล่อย ๆ จะเสื่อมถอยความนับถือ
ถ้าสบายเมื่อหนุ่ม จะกลุ้มใจเมื่อแก่
ถ้าทำตามใจชอบ จะได้รับสิ่งที่ไม่ชอบ
ถ้าทำบาปแลกบุญ จะขาดทุนเรื่อยไป
ถ้าเห็นแก่ธรรม สุขเลิศล้ำตลอดกาล

ถ้าท่านทำตัวแข่งกับสังคม
ความพินาศล่มจมจะตามมา
ถ้าท่านทำงานเห็นแก่หน้า
ท่านจะพบกับปัญหาเรื่อยไป
ถ้าท่านทำตัวเห็นแก่ได้
ท่านอย่าหวังน้ำใจจากเพื่อนฝูง
ถ้าท่านกลัวเกินไป
ท่านจะทำอะไรไม่สำเร็จ
ถ้าท่านกล้าจนเกินงาม
ท่านจะพบกับความเดือดร้อน

ถ้าท่านขาดความพอดี

ท่านจะเป็นหนี้ตลอดกาล

ถ้าท่านหวังแต่ความสนุก

ท่านจะพบกับความทุกข์อย่างมหันต์

ถ้าท่านขาดความยั้งคิด

ชีวิตทั้งชีวิตจะหมดความหมาย

ถ้าท่านทำใจให้สงบ

ท่านจะพบกับความสุขที่เยือกเย็น

ถ้าท่านมีแต่ความพอดี

ท่านจะเป็นเศรษฐีในเรือนยาจก

ถ้าท่านมีแต่ความงก

ท่านจะเป็นยาจกในเรือนเศรษฐี

ถ้าท่านมีเมตตาจิต

ท่านจะมีญาติมิตรทั่วบ้าน

ถ้าท่านเมตตาเกินประมาณ

ท่านจะพบคนพาลทั่วเมือง

ถ้าท่านคิดถึงแต่ความหลัง

ท่านจะพบรังแห่งความเศร้า

ถ้าท่านมีแต่ความมัวเมา

ท่านจะพบความปวดร้าวภายหลัง

ถ้าท่านทำดีเพื่อเด่น

ท่านจะถูกเขม่นจากญาติมิตร

ถ้าท่านทำความดีด้วยน้ำจิต
    ท่านจะมีชีวิตอยู่อย่างสบาย
ถ้าท่านหวังพึ่งแต่คนอื่น
    ท่านจะต้องกลืนน้ำตาตัวเอง
ถ้าท่านรู้จักใช้เวลา
    ชีวิตจะมีค่ากว่านี้
ถ้าไม่กินอยู่เท่าที่มี
    จะได้เป็นเศรษฐีเงินกู้
ถ้ามั่วสุมกับอบายมุข
    จะพบความทุกข์ในเบื้องปลาย
ถ้าทำหูเบาเอาเขาว่า
    จะต้องน้ำตาตกใน
ถ้าพูดโดยไม่คิด
    เท่ากับพ่นลมพิษใส่คนอื่น
ถ้าจริงจังกับโลกเกินไป
    จะต้องตายเพราะความเศร้า
ถ้าต้องการความเป็นอิสระ
    ให้พยายามชนะตัวเอง
ถ้าไม่รู้จักความทุกข์
    จะพบกับความสุขได้ที่ไหน
ถ้าหาความสุขจากความมัวเมา
    ท่านกำลังจับเงาในกระจก
ถ้าอยากเป็นคนมีเกียรติ
    อย่าเหยียดหยามคนอื่น

ถ้าอยากมีความรู้

อย่าลบหลู่อาจารย์

ถ้าอยากหาความสำราญ

อย่าล้างผลาญสมบัติ

ถ้าอยากเป็นคนมีอำนาจ

อย่าขาดความยุติธรรม

ถ้าอยากเป็นคนดัง

อย่าหวังความสงบ

ถ้าอยากเป็นคนงาม

อย่าวู่วามโกรธง่าย

ถ้าอยากเป็นคนสบาย

อย่าเบื่อหน่ายความเพียร

ถ้าอยากเป็นคนมั่งมี

อย่าเป็นคนดีแต่จ่าย

ถ้าอยากเป็นคนนำสมัย

อย่าทำลายวัฒนธรรม

คนที่ไม่รักษาเวลา คือคนฆ่าตัวเอง

อดีตคือความฝัน ปัจจุบันคือภาพมายา

อนาคตคือความไม่แน่นอน

ไม่มีอะไรเป็นของเรา แม้แต่ตัวของเราเอง

โกรธคนอื่น เหมือนจุดไฟเผาตัวเอง

อย่าระแวงคนอื่น ยิ่งกว่าระวังตัวเอง

ชีวิตไม่พอกับตัณหา เวลาไม่พอกับความต้องการ

ที่พักครั้งสุดท้ายของชีวิต คือป่าช้า

อย่าพยายามทำคนอื่นให้เหมือนใจเรา
เพราะเราก็ทำให้เหมือนใจคนอื่นไม่ได้
อย่าทำตัวเป็นผู้รับฝ่ายเดียว
จงทำตัวเป็นผู้ให้ด้วย
อย่าทำตัวให้เด่นกว่างาน
จงพยายามทำงานให้เด่นกว่าตัว
อย่าทำบ้านให้แข็งแรงกว่าพื้นฐาน
จงทำพื้นฐานให้แข็งแรงกว่าบ้าน
อย่าพยายามทำใจให้เท่ากับสิ่งที่ได้

เป็นอยู่เท่าที่มี
ดีกว่าเป็นเศรษฐีเงินผ่อน
ทำการงานอยู่กับบ้าน
ดีกว่าสุขสำราญในบ่อน
แสวงลาภจากการงาน
ดีกว่าบนบานบวงสรวง
ไม้เท้าของคนเฒ่า
ดีกว่าลูกเต้าอกตัญญู
รักกันฉันพี่น้อง
ดีกว่าเงินทองเป็นไหน ๆ
ปิดปากไว้ไม่พูดจา
ดีกว่านินทาเพื่อนบ้าน
ยอมลำบากเมื่อหนุ่ม
ดีกว่าจะกลุ้มเมื่อแก่
อยู่คนเดียวอย่างสงบ
ดีกว่าคบคนพาล
คอยตักเตือนตัวเอง
ดีกว่าเพ่งโทษคนอื่น
ทำความดีแล้วดัง
ดีกว่าถูกขังเพราะทำชั่ว

การทำบุญ

มักจะ ได้ยิน พุทธ ศาสนิก ชน บ่นอยู่เสมอว่า "หมู่นี้ไม่ค่อยจะว่าง จะหาเวลาทำบุญบ้างก็ไม่ได้" และบางคนก็บ่นว่า "หมู่นี้เป็นโรคทรัพย์จาง อยากจะทำบุญบ้างก็ไม่ได้ทำ" และคำบ่นอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งส่อแสดงถึงความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนในเรื่องการทำบุญว่า การทำบุญทำได้เฉพาะเวลาว่าง หรือต่อเมื่อมีเงินเหลือใช้เท่านั้น ความเข้าใจเช่นนี้ เป็นการจำกัดขอบเขตการทำบุญ เพียงการเสียสละสิ่งของ ๆ ตนแก่คนอื่น ซึ่งเรียกว่า "การให้ทาน" ความจริงการกระทำที่เป็นทางให้เกิดบุญมีอยู่มากมาย แต่ที่ท่านแสดงไว้เป็นหลักใหญ่ ๆ มีอยู่ ๑๐ ประการคือ.—

๑. การเสียสละสิ่งของ ๆ ตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น จะเป็นพระภิกษุสามเณรก็ตาม จะเป็นบิดามารดาและท่านผู้มีอุปการคุณอื่น ๆ ก็ตาม จะเป็นคนยากคนจนก็ตาม ชื่อว่าการทำบุญด้วยการให้

๒. การมีเมตตาปรานีต่อกันไม่เบียดเบียนร่างกายของกันและกัน และไม่ทำลายผลประโยชน์ของคนอื่นด้วยวาจา ชื่อว่าการทำบุญด้วยการรักษาศีล

๓. การฝึกหัดจิตใจให้สงบ ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ชื่อว่าการทำบุญด้วยการเจริญภาวนา

๔. การรักษามารยาทให้เรียบร้อย ไม่แข็งกระด้าง เคารพบุคคลที่ควรเคารพชื่อว่าการทำบุญด้วยการถ่อมตน

๕. การไม่นิ่งดูดาย เห็นคนอื่นมีธุระการงาน ก็หาทางช่วยเหลือตามความสามารถ ชื่อว่าการทำบุญด้วยการขวนขวาย

๖. เมื่อทำความดีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่หวงแหนผลของความดี ตั้งใจแผ่ความดีให้คนอื่นได้รับส่วนความดีบ้าง ชื่อว่าทำบุญด้วยการให้ส่วนบุญ

๗. เมื่อได้รู้ได้เห็นคนอื่นทำความดี ไม่เป็นคนอิจฉาตาร้อน ตั้งจิตอนุโมทนาส่งเสริมความดีของคนอื่น ชื่อว่าทำบุญด้วยการอนุโมทนาบุญ

๘. เป็นคนสนใจในการฟัง เมื่อมีใครเขาแนะนำสั่งสอนก็ตั้งใจฟังด้วยความเคารพ ชื่อว่าการทำบุญด้วยการฟัง

๙. เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งใดไม่ตระหนี่ความรู้ หาโอกาสแจกจ่ายความรู้แก่คนอื่นด้วยความหวังดี ชื่อว่าการทำบุญด้วยการเทศนาสั่งสอน

๑๐. พยายามปรับปรุงความคิดเห็นของตน ให้ตรงต่อเหตุผล เชื่อผลของความดีความชั่ว ชื่อว่าการทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

ตามหลักการทำบุญทั้ง ๑๐ ประการนี้จะเห็นได้ว่าการทำบุญไม่เลือกกาลสถานที่แม้ไม่มีเงินทองเลยก็อาจทำบุญได้ ประการสำคัญขึ้นอยู่กับผู้ที่จะทำบุญ ถ้ารู้จักบุญแล้วมีโอกาสทำบุญได้ทุกเวลา ถ้าไม่รู้จักบุญแม้จะนั่งติด ๆ อยู่กับพระก็ไม่ได้บุญบางทีกลับจะได้บาปเสียด้วยซ้ำไป

ทำบุญเพื่ออะไร

การทำบุญของบรรดาศาสนิกชน มีหลายอย่างหลายวิธีด้วยกัน บางคนนิยมเอาของไปถวายพระด้วยความเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญ บางคนก็นิยมเอาเสื้อผ้าอาหารไปแจกแก่คนยากคนจนหรือคนที่ประสบภัยได้ทุกข์ต่าง ๆ บางคนก็นิยมบริจาคทรัพย์สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล บางคนก็บริจาคทรัพย์ สร้างหนังสือแจกเป็นธรรมทาน บางคนก็ทำบุญทอดกฐินทอดผ้าป่า มีการฉลองอึกทึกครึกโครม และยังมีการทำบุญอื่น ๆ อีกมากมาย

ถ้าจะถามว่า "ทำบุญเพื่ออะไร มีเงินมีทองแล้วหาเสื้อผ้า อาหารบำรุงความสุขให้แก่ตัวเองและครอบครัวไม่ดีกว่าหรือ" คำตอบที่ได้รับคงจะมีนัยต่าง ๆ กัน ความสงสัยคงจะมีอยู่ในความรู้สึกของศาสนิกชนไม่น้อย เพราะเมื่อเอ่ยถึงการทำบุญทีไรก็มักจะแสดงอานิสงส์ไว้ว่าเพื่อให้เกิดความสุขความเจริญและเพื่อให้เกิดเป็นเทวบุตรเทวดาบนสรวงสวรรค์ แต่ความหวังที่กล่าวก็ไม่แน่ใจว่าจะได้รับ

เพื่อให้เห็นผลในการทำบุญในทางที่ง่าย ท่านพรรณนาให้ตั้งความหวังในการทำบุญไว้ ๓ ประการคือ.—

๑. ทำเพื่อบูชาคุณ
๒. ทำเพื่อสงเคราะห์
๓. ทำเพื่ออนุเคราะห์

การถวายของแก่พระภิกษุสามเณรก็ดี การให้ของแก่มารดาบิดา ครูอาจารย์ และท่านผู้มีพระคุณอื่น ๆ ก็ดี ชื่อว่าให้เพื่อบูชาคุณ คือพิจารณาให้เห็นคุณงามความดีของท่านผู้นั้นแล้วจึงให้ด้วยความพอใจ และด้วยความศรัทธา ความเลื่อมใส

การให้แก่เพื่อนบ้าน แก่เพื่อนฝูงหรือบำรุงสาธารณสถานต่าง ๆ ชื่อว่าให้เพื่อสงเคราะห์ คือให้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น

การให้แก่ลูกหลานหรือคนยากคนจนชื่อว่าให้ด้วยการอนุเคราะห์ เป็นการแสดงออกซึ่งเมตตากรุณา เป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของบริวารชนและคนยากคนจน

รวมอานิสงส์การทำบุญเป็น ๒ ประการคือให้เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนอื่น และเพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวของตัวเอง

เมื่อผู้จะทำบุญมุ่งผลดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นบุญทุกครั้งที่ทำบุญ จะได้ไม่น้อยเนื้อต่ำใจ ว่าทำบุญแล้วไม่ได้บุญ ผู้ทำบุญส่วนมากตั้งความหวังไว้ไม่ตรงจุดที่ควรจะได้ และบางคนนอกจากจะตั้งความหวังไว้ไม่ตรงจุดยังตั้งความหวังไว้ผิดเสียด้วยเช่น

บางคนทำบุญเพื่อหาคะแนนเสียง บางคนทำบุญเพื่อให้คนทั้งหลายชมว่า เป็นคนใจบุญ บางคนทำบุญเพื่อผูกมิตรกับพระ บางคนทำบุญเพื่อเฮฮากันให้สนุก บางคนทำบุญเพื่อแก้บน บางคนทำบุญเพื่อให้ถูกล๊อตเตอรี่ และทำบุญเพื่ออะไรต่ออะไรมากมาย

เมื่อความหวังกับการกระทำไม่ตรงกันเช่นนี้ จะให้ได้รับผลสมความมุ่งหมายได้อย่างไร เหมือนคนที่ต้องการน้ำนมวัวจากแม่วัวแต่ไปรีดเอาจากเขาวัว จะได้น้ำนมวัวมาแต่ไหนฯ

เรื่องของอารมณ์

ขณะหนึ่ง ๆ ที่ผ่านไป ถ้าเราสังเกตดูตัวของเราเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บางขณะรู้สึกปลอดโปร่งสบายใจแต่บางขณะรู้สึกหงุดหงิดไม่เบิกบาน การที่จิตใจ

ของเราเปลี่ยนแปลงได้เช่นนั้น ก็เพราะสิ่งที่ผ่านเข้ามา ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย มีอำนาจเหนือจิตใจเข้ามาก่อกวนพื้นของจิตใจให้เปลี่ยนจากสภาพเดิมไปได้ เหมือนสภาพของน้ำสีต่าง ๆ เข้ามาผสมทำให้เปลี่ยนสีไปได้ ฉะนั้นสิ่งที่ผ่านมาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และความนึกคิดที่เกิดกับใจนี้ ท่านเรียกว่าอารมณ์ แปลว่า เครื่องหน่วงเหนี่ยวของจิต หรือเครื่องอยู่ของจิต

ตามสภาพธรรมดาของจิตจะต้องมีอารมณ์เป็นเครื่องหน่วงเหนี่ยวอยู่เสมอ จะอยู่ในลักษณะเป็นอิสระลำพังผู้เดียวไม่ได้ ถ้าจิตใจอยู่กับอารมณ์ที่ไม่ดี จิตใจก็เศร้าสร้อยหงอยเหงา อารมณ์เป็นเครื่องปรากฏของจิตใจ อยากจะรู้ว่าใจของเราเป็นอย่างไรให้สังเกตที่อารมณ์ เมื่อจับอารมณ์ได้ก็เท่ากับจับจิตใจได้ จิตใจจะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว จึงขึ้นอยู่กับอารมณ์ การระวังรักษาอารมณ์เป็นงานที่สำคัญกว่างานอื่น สำหรับชีวิตประจำวัน ถ้ามีอารมณ์เสียเพียงอย่างเดียวการงานอื่นก็เสียหมด และถ้าอารมณ์ดีเพียงอย่างเดียว การงานอื่น ๆ ก็ดีหมด อารมณ์สามารถเปลี่ยนสีหน้าท่าทางและคำพูดของคนได้ทุกอย่าง เหตุการณ์ของโลกที่จะลุกเป็นไฟหรือจะสงบนิ่งเป็นสันติสุข ก็สืบเนื่องมาแต่อารมณ์ของตน ฉะนั้นจึงควรรักษาอารมณ์อยู่เสมอ อารมณ์ที่ไม่ควรจะให้เกิดขึ้น คือความรักที่เจือด้วยราคะ ความโกรธ ความเกลียด ความอิจฉา ความหดหู่ ความง่วงเหงา ความเบื่อหน่ายท้อแท้ ความฟุ้งซ่าน ส่วนอารมณ์ที่ดีควรให้เกิดขึ้นคือ ความเมตตา ความกล้าหาญเบิกบาน ความมานะพยายาม ความสดชื่นรื่นเริง ความละเอียดรอบคอบ

การที่จะสามารถสร้างอารมณ์ที่ดีให้แก่ตัวเอง ประการสำคัญขึ้นอยู่กับสติ ต้องหัดเป็นคนมีสติ อยู่เสมอ ไม่ทำอะไรตามอารมณ์ ไม่ถือเอาแต่ใจตัวเองเป็นประมาณ หัดเป็นคนรักเหตุผล เคารพในสิทธิของคนอื่น รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้-จักฟังในสิ่งที่ควรฟัง และพูดในคำที่ควรพูด ไม่ยอมตกเป็นทาสแห่งอารมณ์ ทำจิตให้เหนืออารมณ์อยู่เสมอ ถ้าท่านพยายามทำดังที่กล่าวมานี้ ท่านจะได้รับความปลอดโปร่ง สบายใจ มีความสงบสุขแจ่มใสตลอดวันแล ฯ

รวบรวมโดย

พ.ต.อ. ปราโมทย์ กุลนิติ

รายละเอียด
ยาโบราณขนานต่าง ๆ ที่ควรสนใจ

ยากลางบ้านมีไว้เพื่อทดลองเวลามีเหตุฉุกเฉิน ยังไม่สามารถพาไปหาหมอแพทย์ได้ทันกับอาการที่เกิดกับร่างกายของเราจึงรวบรวมจากตำราที่ง่าย ๆ ซึ่งไม่เป็นอันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย จึงขอบอกยาง่าย ๆ ขนานต่าง ๆ ดังนี้

– ยาแก้ไฟลวกน้ำร้อนลวก ท่านให้เอา เหล้า ๑ น้ำมันมะพร้าว ๑ น้ำปูนใส (น้ำปูนแดงกินกับหมาก) ทั้งสามอย่างนี้ กำหนดเอาอย่างละเท่า ๆ กัน กวนผสมให้เข้ากันอย่างดี จนมีลักษณะคล้ายกับนมข้น ใช้สำลีพันปลายไม้ จุ่มยาทาบริเวณที่ถูกไฟลวก หรือถูกน้ำร้อนลวก อาการเจ็บปวด แสบร้อนจะหายไปเป็นปลิดทิ้งทันที และจะไม่เป็นแผลเป็นเด็ดขาด

– เมื่อถูกไฟลวก น้ำร้อนลวก ท่านให้เอา หอมแดง (หัวหอมใส่แกง) ตำให้ละเอียดแล้ว ให้บริเวณที่ถูกไฟลวก หรือถูกน้ำร้อนลวก อาการเจ็บปวดแสบร้อน จะพลันหายไปทันที แต่ต้องหายลักษณะหายารักษาด้วยยาขนานอื่นต่อไป

ยาแก้งูพิษทุกชนิดกัดได้ผล

– ท่านให้เอาต้นกระเพราแดงทั้ง ๕ (เอาทั้งต้นกิ่งก้านใบราก) นำมาล้างน้ำให้สะอาดแล้ว ตำให้ละเอียดผสมกับเหล้าคั้นเอาเฉพาะน้ำ ให้ผู้ป่วยรับประทาน เอากากยาปิดปากแผล ยาขนานนี้มีสรรพคุณดีนักรับรองไม่ตาย

ยาห้ามเลือดออก

– ท่านให้เอาไม้รวกนำมาเผาไฟให้ลุกโพลงแล้ว นำไปแช่ลงในน้ำข้าว แล้วยกขึ้นเอาถ่านไม้รวกนั้นบดให้ละเอียด ผสมกับน้ำพิมเสนพอสมควร ละลายกับน้ำปูนใส หรือละลายกับน้ำสุรา ใช้ทาที่เป็นแผลเลือดจะหยุดไหลทันที

ยาแก้โรคอาเจียน

– ท่านให้เอาลูกยอดิบ ๑ ลูกนำมาเผาไฟให้ดำแล้ว แช่ลงในน้ำที่ต้มสุก ชั่วครู่หนึ่ง แล้วรินน้ำยาให้ผู้ป่วยรับประทานอาการอาเจียนจะหายแล

ยาแก้เป็นตะคริว

– ท่านให้เอาเกลือทะเล (เกลือใส่แกง) นำมากินชั่วเวลาครู่หนึ่งเท่านั้น จะพลันหายไปทันที ยาขนานนี้มีสรรพคุณอย่างน่าอัศจรรย์

ยาแก้โรคบิด

– ท่านให้เอาใบฝรั่งสด กับเกลือทะเล ตัวยาทั้ง ๒ อย่างนี้ เอาตำให้ละเอียดแล้ว คั้นเอาน้ำยารับประทาน โรคบิดจะหายไปเป็นปลิดทิ้ง

– ขนานที่ ๒ เอาเนื้อมะขามเปียกตำให้ละเอียด ผสมกับปูนแดงที่กินหมากจำนวนพอสมควร แล้วปั้นเป็นลูกกลอน รับประทานวันละ ๓ เวลา โรคบิดก็จะหายขาดแล

ยาแก้โรคขัดเบา

– ท่านให้เอายอดสับปะรด ๓ ยอด ตาไม้ไผ่สีสุก ๓ ตา สารส้ม (พอสมควร) ใส่หม้อดินเติมน้ำสะอาดต้ม เคี่ยวให้เดือดสักครู่หนึ่งแล้ว รินน้ำยารับประทานเพียง ๓ ถ้วย มีสรรพคุณทำให้เบาคล่อง เอาหัวผักกาด หัวไพร ดินปะสิว ตัวยา ๓ อย่างนี้ เอาอย่างละพอสมควร ตำให้ละเอียดแล้ว ใช้พอกที่หัวเหน่าหรือใต้ท้องน้อยลงไป ชั่วเวลาเพียงเล็กน้อย จะทำให้ปัสสาวะ ออกมาได้โดยสะดวก

ยาแก้โรคปากเหม็น

– ท่านให้เอาใบฝรั่งสด นำมาเคี้ยวสักครู่หนึ่ง แล้วคายทิ้ง (อย่ากลืนลงท้อง) แล้วบ้วนปากด้วยน้ำ กลิ่นเหม็นภายในปากจะพลันหายไปเป็นปลิดทิ้ง

ยาแก้โรคปวดฟัน

– ท่านให้เอาเปลือกมะขามเทศ กับเกลือทะเล จำนวนมาก ๆ นำมาต้มให้สุกแล้ว ใช้น้ำยาอมเวลาปวด อาการปวดฟันจะพลันหายทันที

ยาแก้เครื่องสืบพันธุ์อ่อน

– ท่านให้เอา หัวกระชาย ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ พริกไทยร่อน ๑ ลูกกระวาน ๑ ว่านน้ำ ๑ ตัวยาทั้ง ๕ อย่างนี้ กำหนดเอาหนักอย่างละ ๓ บาทเท่ากัน นำมาตากแดดให้แห้ง บดเป็นผง ละลายกับน้ำผึ้ง น้ำตาลโตนด หรือน้ำอ้อยอะไรก็ได้ ปั้นเป็นลูกกลอน รับประทานเวลา เช้า เย็น วันละ ๒ เวลา นับว่ามีสรรพคุณดีนักแล

ยาแก้เครื่องสืบพันธุ์ตาย

– ท่านให้เอา พริกไทยร่อน ๑ ผิวมะกรูด ๑ หัวกระชาย ๑ ตัวยาทั้ง ๓ อย่างนี้ กำหนดเอาอย่างละเท่ากัน งูเห่า ๑ ตัว ตัวยาทั้ง ๓–๔ อย่างนี้ ตากแดดให้แห้ง บดเป็นผง ละลายกับน้ำตาลโตนด รับประทานวันละ ๒ เวลา เพียง ๒ อาทิตย์เท่านั้น จะปรากฏผลดีอย่างน่าอัศจรรย์แล

ส่วนยาที่ทำให้อายุยืน ผิวพรรณงดงาม หน้าตาผ่องใสสดชื่น ตลอดกาลนานมีดังนี้

๑ – บริจาคทานเสมอ ให้อภัย รักษาศีล เจริญภาวนา ทำจิตใจให้สงบเสมอ (อายุยืน)

๒ – ไม่ผูกพยาบาท ไม่อาฆาตจองเวรใคร ให้อภัยตลอด ย่อมไม่มีโรคมาเบียดเบียน

๓ – ความสงบกาย สงบใจ สงบวาจา ทำให้ผิวพรรณงดงาม

๔ – ไม่ถือยศ ไม่ถือตัวไม่มัวเมา ท่านว่า มีกำลังมาก

ขอความสุขสวัสดีจงมีแด่ท่าน

พระครูปลัดสัมพิพัฒนธราจารย์

ขอขอบพระคุณ

เนื่องในการที่คุณแม่จวง ฤกษะสุต (ไชยวงศ์) ได้ถึงแก่กรรม ได้มีท่านผู้มีเกียรติ แสดงความเสียใจเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพและกรุณาสละเวลาไปร่วมเป็นเกียรติในพิธีฌาปนกิจศพในวันนี้เป็นจำนวนมาก เจ้าภาพขอกราบขอบพระทัย ขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้ หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้โปรดอภัยด้วย

เจ้าภาพ

